

államférfiak e helyett orosz sürgönyöket olvasnak s a katonatisztek oroszul tanulnak. Pedig az orosz nyelvtan mit sem használ, ha az ember nem ismeri egyszer-mind az orosz erkölcsant.

Az orosz történelemből e három nagy igazság vonható ki: 1.) Az orosz-szláv törekvések Byzancz birtoka után körülbelül ezer év óta észlelhetők; e törekvéseket eddig még soha nem koronázta siker, de a mi épen nem jelenti azt, hogy ezután sem fognak sikerre vezetni. 2.) Mióta Oroszország az európai államrendszerbe beékelte magát, tehát körülbelül 250 év óta, saját belső despoticus egységére támaszkodva, az európai viszályokat mindig arra használta fel, hogy maga szőtt bonyodalmakat, hogy azokból minél több hasznot huzzon. Vagyis ott szeretett aratni, hol nem ő vetett. — 3.) Kedvencz eszköze többek coalitióját létrehozni egy ellen, kit halálig szokott üldözni. A coalitió nevében saját maga szereti kezébe venni a végrehajtást, melyet aztán kizárólag a maga hasznára zsákmányol ki.

A vad hódítási vágy nem kizárólag az oroszok jellemző vonása. Tapasztaljuk ezt valamennyi erős népnél, a germánoknál a frankoknál stb. A byzanti birodalom Justinian császár óta eleget mesélhet e hódítási vágyról.

Alig hogy Rurik, a skandináv tengerkirály, 862-ben megalapítá Oroszországban dynastiáját, az északi Nowgorodból székhelyét csakhamar a déli Kiewbe, a Dnjeper partjára helyezte át, hogy innen nagyobb figyelemmel kísérhesse a Duna vidékét és a Borporus hatalmas királyvárosát.

Az oroszok három ízben jelentek meg egy század alatt Byzancz előtt hatalmas tengeri erővel s mindannyiszor nagy hadi zsákmánnyal és óriási sarczczal tértek vissza. Midőn ott negyedszer megjelentek, a békét drágán fizettették meg maguknak Európa által.

A kegyetlen Svetoslav 967-ben Byzancz felhatalmazása és utasítása folytán meghódította Bulgáriát a Dunától egész a Haemusig; de a helyett, hogy hazatért volna, átvonult a hegysegeken s mint 880 évvel később Diebics, lerombolta Philip-polt, hol 20,000 embert nyársra huzatott s megparancsolta Tzimisces császárnak, hogy birodalmának súlypontját Ázsiába helyezze át. Ehelyett azonban a byzancziak hat gyilkos csatában megverték a merész hódítót s arra kényszerítették, hogy Silistriáról, az álmodott fővárosról lemondván, ismét Kiewbe vonuljon vissza.

I. Vladislav, ki 1015-ig uralkodott Chersonban, megkeresztelkedett, egy byzanczi császár leányát vette nőül s az oroszok legelső keresztyén uralkodója lett. Már egyszer hatalmában volt Krim. A tulajdonképeni Oroszország ekkor már Dnjeper-től egész a Ladoga-tóig terjedt.

A 13-ik századtól egész a 15-ikig Oroszország a mongol uralom alatt sinlett. Batu Dsingis-khan végre az egész birodalmat megadóztatá, s még mikor a mongol birodalom feloszlott, akkor is a kipsaki aranyház adózója maradt Oroszország.

Midőn Tamerlan Samarkandból megindult s az aranyházat meghódította, a tatárok között egyenetlenség ütött ki, és Wassiljevics Iván azon idegen uralom szétbomlását arra használta fel, hogy az akkori Oroszországot, melynek székvárosa időközben Moszkva lett, egy kézben összpontosítsa.

Az oroszok nagyon sokat tanultak a mongoloktól azon idő alatt, mig velök együtt éltek. A mongol politika: a ravaszság, álnokság, erőszak és kegyetlenség vegyülete volt. A jobbágyság és a kancsuka mongol időkől származnak, Soha azelőtt orosz ember nem korbácsoltatott meg. Mint szemtanuk állítják, az oroszok legújabb turkestani hódításaik közben nagy sikerrel érvényesítették a mongol tanulmányokat.

A czár despoticus hatalma, a személyi szabadság elnyomása, a merev központosítás a 16-ik századból erednek.

Iván meghódította a német Hansa székhelyét, a polgárilag szabad Nowgorodot. Ez időtől kezdve az oroszok Byzanczra vetették szemeiket. Iván egy byzanci császár leányt vett nőül.

Utóda: IV. Wassilji I. Miksa császártól a császári czímet kunyorálta ki. IV. Iván, kit a kegyetlennek szoktak nevezni, „császár“ czímét „czár“-ral cserélte fel s birodalma politikai egységét a barbárság minden képzelhető eszközével létesítette. Leverte a bojárokat; megteremtette a császári testőrséget, meghódította Kasant és Astrachant és csak a Kaukázusnál állott meg.

Az oroszok történelmének ezen része képezi korunkra nézve a tanulságok első pontját. Most következik a második és harmadik pont: az egyenlenségek szitása és coalitiók készítése; a miket napjainkig tapasztalunk.

Iván, a kegyetlen, e politikát örökségül adta át a Romanov-dynastiának s ő maga adta erre a legelső példát.

1568-ban egymásra uszította a svédeket és lengyeleket, kik midketten Oroszország legfélelmeőbb szomszédai voltak. Svédországgal szövetséget kötött s biztosította magának Livlandot, mint orosz tulajdont, a parti városok kivételével.

A terv ekkor még nem sikerült. De hiszen Oroszország maga a megtestesült türelem. Az ut ki volt már jelölve.

A tengeri királyok dynastiája 1598-ban I. Fedorral kihalt. Őket néhány választott uralkodó követte, közöttök az ál Dmjitrik. A lengyelek fejvesztettsége megmentette Oroszországot. A jezsuiták már teljesen aláásták e szép országot, mely végre összeomlott. Mennyit küzdött a byzanci formalismus ellen egy egész század tudománya! A byzanci kereszténység maga a megtestesült jesutismus, jezsuiták nélkül.

Romanow Mihály 1613-ban foglalta el a moskovita-trónt. Két évvel később a svéd Gusztáv Adolf elfoglalta az orosz tartományokat egész Nowgorodig. Esthlandra és Finnlandra az oroszok többé nem tarthattak számot. Smolensk még lengyel volt. De Alexei, a barbár művész, Péter atyja, a kegyetlen Iván példáját nagy sikerrel alkalmazta. Egymásra uszította Svédországot és a lengyeleket, kihasználta Károly Gusztáv hősiségét, s midőn Frigyes Vilmos, a brandenburgi választófejedelem, hogy a lengyel souverainitástól Poroszország megszabaduljon, Svédországgal szövetséget kötött, megérte az első coalitiót.

Ekkor hódította el Smolenskot és Severiát Lengyelországtól s a déli kozákokat uralmának elismerésére kényszeríté. Lengyelország tanulhatott volna valamit, de úgy látszott, már ekkor vesztének indult.

E korszaktól kezdve látjuk virágozni azon politikát, mely az ujjab Európában addig nem volt ismeretes.

E politikát macedoniai Fülöp találta fel; Róma nagyobb mérvben alkalmazta, mig végre a Romanowok által Európa fatumává lett e politika, melynek szörnyű fejleményeitől már fél Ázsia megrendült.

E példák nagyon tanulságosak; és amaz igazság, hogy a népek mitsem tanulnak a történelemből, itt nyeri legfényesebb igazolását. A ki ezen igazságot megszegyenitené: az emberiség legnagyobb jótévője volna.

Moszkvában legelőször Lengyelországra vetették tekintetüket. A byzanci bi-

rodalom, mely időközben osmanná lett, csak másod sorban kelté fel az oroszok vágyát. Mindemellett, úgy látszik, egyidejűleg kezdték mindkét helyen az aláaknázást.

1683-ban Sobiesky, a német birodalmi hadsereggel egyesülve, megmenté Bécsét a törököktől. Ausztria és Magyarország azonban még más segítségre is szorult. Oroszország késznek nyilatkozott e segílyre, ha egyuttal Ausztria megígéri, hogy Orosztrszágot fogja segíteni Lengyelország ellen. Ez megtörtént. Oroszország erre Ausztriával, Lengyeiországgal és Velenczével szövetséget kötött a félhold ellen. Ekkor Lengyelország, a hü szövetséges már, el volt árulva.

Mily gyenge volt I. Péter. Riga városa, midőn Péter nagyszerű utazását megkezdette, megtiltotta neki, hogy belépjen falai közé. Ausztria fénykorát élte, Ma joggal mondják, hogy a Savoyai herczeg idejében nem volt keleti kérdés, hanem igenis volt egy hatalmas nyugoti, felelet! A birneves hadvezér megtörte a szultán hatalmát; de fényes győzelmeinek gyümölcsét Oroszország élvezte. Oroszország a karloviczi békében 1699-ben megkapta Asowot, Krim kulcsát. Ekkor a czár coalitiót hozott létre Lengyelországgal és Dániával Svédország ellen; — megverette magát Narvánál, hogy megtanulja a háborut; de Szt-Pétervárt svéd területen építette fel, míg a világtörténelem leghőbortosabb alakja, XII. Károly svéd király Ukraniaiba nyomult s ott Svédország jövőjét tönkre tette.

Az Aownál nagy áldozatok árán megmenekült czár, csakhamar megújította a Svédország elleni szövetséget, s abba belevonta Hannovert és Brandenburgot. Midőn XII. Károly Benderben volt, Péter Finnlandba vonult be, s Danzigban, Mecklenburgban, Lübeckben és Hamburgban Oroszország részére adókat hajtattott be. A szövetségesek egyszerre csak azt vették észre, hogy Péter czár Svédországgal kötött szövetséget. Végre megkötöttett a rysvicki ominosus béke. A svédek álma meghiusult. A keleti tenger birodalma a semmiségbe veszett el. E helyett Németország a balti tenger partján kapta nyakára az oroszokat: Oroszország megkapta Esthlandot, Livlandot, Ingermannlandot és Karelia egy részét.

Most Kurland következett. Péter egyik unokahuga, a német rend utolsó nagymesteréhez, a saecularisált tartomány urához ment nőül. Lengyelország azonban souzerain maradt. Itt a lengyel király választásnak kellett segíteni, Szász Ágost Oroszország jóváhagyását az által nyerte meg, hogy a Kurland fölötti fenhatóságról lemondott. Most orosz csapatok biztosították Lengyelországban a választás szabadságát. Lengyelország el volt veszve; Svédország már nem számított.

A passarovitzi béke 1718-ban lehetetlenné tette volna az oly viszonyok létrejöttét, minők között most élünk. A belgrádi béke azonban 1739-ben megsemmisítette ama béke vívmányait. Oroszország ismét megkapta Asowot és déli határait. Ekkor lett Oroszország a délszlávok protectorává.

Négy évvel később, 1743-ban Oroszország újra elszámolt Svédországgal s megkapta az aboi békében Finnlandot egész a Kymenne folyóig.

Poroszország trónján ekkor az erélyes Frigyes ült. Oroszország egy óriási coalitiót hozott létre ellene; de a királyt szerencséje, a coalitió hét évi folytonos működése daczára sem hagyta el. — Ha az orosz politika nem érheti el céljait a rombolásban, akkor csábitgatni szeret. Már 1764-ben megkötötte az orosz czár Poroszországgal a Lengyelország felosztását előkészítő szerződést. Az osztozkodás megtörtént. Poroszország kapott 630 mértföldet 400.000 lélekkel; Ausztria 1.500 mértföldet 3 millió lélekkel; míg Oroszország 22.000 □ mföldet tartott meg magának.

De már akkor, midőn Lengyelország felosztását tervezte Oroszország, Török-

ország szétrobbantására is gondolt. Először megsemmisíté Törökország haderejét Chiosnál; alig két évvel Lengyelország felosztása után pedig elválasztatta Krim politikailag Törökországtól; szabad hajózást biztosított magának a Fekete tengeren, a Propontison, a Darnanellák között; Moldva és Oláhország orosz protectoratus alá kerülnek.

Csuda-e, hogy 1783-ban a „szabaddá“ lett Krim mint legérettebb gyümölcs, Oroszország ö'ébe hullott?

Európa azonban végre megsokalta Oroszország üzelmeit. Poroszország, Anglia, Franciaország és Svédország szövettek Törökországgal az orosz ellen, ki őket kevéssel azelőtt rászedte. Ekkor az orosz tengeri hajóhad tönkre tétetett.

Ekkor tört ki a francia forradalom s Oroszország mesterileg használta fel a hatalmak között az a miatt kitért egyenlenségeket.

Oroszország clemében volt: „coalitio“ volt a jelszó és az európai zenekart I. Pál igazgatta. Oroszország csakhamar egy új jelszót talált fel: Meg kell menteni a nemzetiségeket, a népjogot, a szabadságot! Ezt Oroszország hangoztatá! E jelszó első része csakhamar beteljesült Lengyelországon. Azt felosztották másodsor is harmadszor is E felosztást azzal indokolták, hogy Lengyelországban a Franciaországból behatolt szabadság-szédelgés kapott lábra.

(Folyt. köv.)

Széchenyi, Kossuth, Deák Ferencz és korszakaik.

VII. A nemzetiségi mozgalmak 1848 előtt.

A bécsi kormány mindig, a mikor Magyarországon önvédelmi és szabadsági mozgalmak állottak elő: minden alkalommal mesterkedett az itt lakó különböző nemzetiségeket politikai tényezőkül és ilyes praetendensekként felléptetni és szerepeltetni.

II. József császár halála után, midőn Magyarország rendei a magyar korona és ennek tartományainak önállóságát és az osztrák tartományoktól való külön állását erélyesen szorgalmazták, Bécsben a magyar törekvések ellen lehető nyomás gyakorlása végett „illyr udvari kancellariát“ állították fel; de ezt csak addig működtették, a míg a magyar országgyűléssel a bécsi kormány ki nem tudott egyezkedni.

Mária-Terézia Dalmát, Horvát és Szlavonországek és Erdély számára önálló kormányzatokat, helytartótanácsot és guberniumot szerveztetett; és 1791-ben az országgyűlés csak azt tudta kivinni: hogy a horvát-szlavon helytartótanács megszűntetett.

A francia forradalomnak birodalmakat rendítő s romba döntő hatása a bécsi kormány műveleteit is nagyrészből megállította vagy sok tekintetben más irányba terelte; és az osztrák urak s ezen birodalom ügyeinek intézői mindaddig erősen ragaszkodtak Magyarországhoz, míg az osztrák s magyar koronák veszedelemben forogtak; hanem a mint meg lett törve I. Napoleon világhatalma, ujlag a régi autocrata hatalom-gyakorlást vették elő s folytatták Bécsből alá-felé.

Az I. Napoleon uralma alá jutott Horvátország visszaadatván az osztrák-magyar uralkodó hatalma alá, az szinte egy évtizeden át csak mint osztrák tartomány kormányoztatott.

Akkor bezzeg a horvát urak lármáztak és sürgették azt: hogy csatoltassanak vissza Magyarországhoz, minthogy Horvátország ennek alkatrészét képezi.

Horvátország körében a multakról pár évtized lefolyása alatt egészen megfejtkeztek; és Gaj Lajos nevü ügyvédirodalmi és társadalmi úton a 30-as évek alatt megkezdette az ugynevezett illyr mozgalmakat.

Gaj Lajosnak és rokon szellemü irodalmi bajtársainak az vala politikai törekvéseiknél eszményképük: hogy ők Zágrábbal, mint középponttal, Európa azon részén, a török, magyar és osztrák tartományokból, egy nagy és hatalmas illyr birodalom létesítésének tényezőit keltessék ki és neveljék fel minél erősebbé s nagyobbá.

Ettől kezdve a pozsonyi magyar országgyűlésen a horvát követek folyvást az elválasztási törekvések lármás és szívosan kitartó törhetlen szóvivői voltak.

Másfelől ugyanazon idő tartama alatt Ausztriában a csehek germanizálása és Magyarországon a szlávok magyarizálása végetti mozgalmak megindultak, folyvást élénkültek és kijebb terjeszkedtek.

E törekvések ellen-mozgalmakat idéztek elő és pedig kiválólag az irodalom terén.

Legelsőbb Schaffarik lépett fel „Die Geschichte der slawischen Sprache und Literatur“ (Budán 1826) és „Die Abkunft der Slawen“ (Prágában 1829) czimü műveivel, melyeknek az volt feladatuk, hogy serkentsék a szlávok törekvéseit a „régii dicsőség felélesztésére.“ Azután jött Kollár pesti evang. tót lelkész „Slawy Dcera“ (a dicsőség leánya) költeményével, melyben a jelenleg szétszórt szláv nemzetek szenvedései vannak ecsetelve, ellentétben azon jövő diadalokkal, melyeket a költő az egyesült nagy „Szláviának“ jósolt. E költemény nagy népszerűsége némileg váratlan eredményeket szült. A csehek, horvátok, morvák, ruthének, tótok, szlovének és szerbek fellelkesültek töle az ellenszegülésre és az együtt tartási törekvésekre; de egyszerre valamennyin bizonyos érzelgős epekedés látszott erőt venni az eszményi Szlavia „az összes szláv népek anyja után, kinek kötelessége volna eljönni és összegyűjteni maga körül szétszórt gyermekeit.“

Kollár „Slawy Dcerája“ 1832-ben először látott napvilágot; s 1849-ig számtalan költemény jelent meg a különféle szláv nyelveken és valamennyi ismételte ez örökös gondolatot: „Szlávia, legkedvesebb anyánk, a legmélyebb szomorúság lep meg, valahányszor reád gondolok!“ és „Szlávia, legkedvesebb anyánk ébredj! Mutasd meg arcodat a világnak és gyűjtsd egybe gyermekeidet.“ Ezen irodalmi műveletek lassanként oda nőttek ki magukat, miszerint az összes nyugati és déli szlávok rokonszenveztek Oroszországgal; mint a leghatalmasb szláv törzs tényleg létező nagy birodalmával.

Az 1848 előtti husz vagy harmincz év számos szláv nyelvész mutatott fel (Dobrovsky, Kopitar, Schaffarik;) kik egyszersmind befolyást gyakoroltak az ifjabb nemzedék irányára is. Ezek közt kiváló szerepet játszottak, mint nyelvészek: dr. Danisics Belgrádban, dr. Miklosics Bécsben és dr. Jagics Zágrábban.

Bécsben az illyr és a cseh zamatú szláv törekvéseket, a mennyiben azok a magyar korona tartományaira vonatkoztak, némileg buzdító biztatással s jóakaró figyelemmel kísérték.

Gaj Lajos számára irodalmi érdemei méltánylása tekintetéből V. Ferdinánd magyar király által brilliánt gyűrüt küldettek; Csehország felől pedig mindinkább előmozdították: hogy északi Magyarország egyes helyeire a cseh-szláv új irodalmi

nyelvezettel készített tankönyvek, történelmi munkák és költemények importáltassanak és terjesztessenek el, főleg a nép, a tanítók, papok és tanulók körében.

E lapok szerkesztője „Szlavismus és illyrismus“ czimvel jelzett cikkben a „Jelenkor“-ral együtt akkoriban megjelent „Társalkodó“ 1841-ik folyamának egyik számában hozta **legelőször** szóba azon, mindinkább fokozódó szláv és illyr nemzetiségi műveleteket; és azon időtől kezdve mindinkább növekedvén s terjedelmesülvén azon kétfelé, északon és délen való nemzetiségi vehemens mozgalmak s izgatások s az azok tömörítése és szervezése végetti mesterkedések: ezekkel kiválólólag a magyar hírlapok, mindinkább élénkülő érdekeltséggel foglalkoztak; s azon törekvésekben főleg az orosz terjeszkedési mesterkedések hálózatait és eszközeit vélték sejthetni.

Széchenyi és Wesselényi e feltevésre, a magyar állambiztonsága tekintetéből, politikailag nagy súlyt fektettek; ellenben Kossuth azon törekvések horderejét sokkal kevesebbre becsülte, mint a mennyire, a nemzetiségi mozgalmak meglevő s titkosan működő tényezői, azt tetteleg megérdemelték volna.

Kossuth az önálló magyar államiság megvalósítását célzó izgatásokat mindinkább élénkitette a „Pesti Hírlap“ által; a mit aztán mindinkább rosszalni kezdettek Bécsben.

Az 1844-ki magyar országgyűlést főleg azon feltevéssel és intentionnal hivta össze a bécsi kormány: hogy a Kossuth hírlapja hatása által mindinkább nagyobbodó elhatalmasodást nyert megyei állapotokat és kötekedéseket megfékezze; és hogy olyan eszközöket találjon ki s alkottasson meg, a melyek által a megyék működésére minél erélyesebben érvényesíthesse felsőbbiségét s befolyását.

Azonban a bécsi intéző egyéniségek és mérvadó körök egyáltalában nem voltak tisztában magokkal azon eszközök és módozatok iránt, a melyekkel célzataikat megakarták volna kezdeni és azokat lassanként megvalósítani kilátásuk lehetett volna.

Az 1844-ki országgyűlésre való követválasztások a magyar megyékben nagy forrongásokat és semmiféle eszközök felhasználásától vissza nem riadó párt-kötekedéseket idéztek elő és működtettek, s azok által a közvéleményt és a bocskoros nemesség legalsóbb rétegeit szakadatlan izgatásban tartották.

Ezen országos izgalmak méginkább elmérgesültek az által: hogy Széchenyi, Dessewffy Aurél és Kossuth egymás ellen hatalmas és éles hírlapi csatározást folytatattak; és ezáltal az országban három politikai pártot létesítvén, az ország lakosságát, de főleg értelmiségét, annyiféle politikai párttá különözték szét.

Ezideig a közvélemény küzdterén és a nyilvános, de főleg a hírlapi csatározásokban leginkább csak Széchenyi, Wesselényi, a barsi Balogh János, Kossuth L. stb. szerepeltek; Deák Ferencz leginkább az országgyűlés tanácskozásainál érvényesítette tehetségét, munkásságát és messze elható szellemi befolyását.

1843-ban az „adózunk és nem adózunk“ lett az általánosan hangoztatott párt-mérkőzési jelszó; és a követválasztások, az e két ellentétes jelszó zászlója körüli párt-köteke csoportosítások szerint eszközöltettek.

És ekkor kezdett leginkább az feltűnni: hogy a Deák Ferencz egyénisége milyen nagy és országos jelentőségű tényező Magyarországon nyilvános életében. Ekkor tűnt az ki: hogy milyen országos kalamitássá vált az, hogy az országgyűlésen nem vitte ő a pártvezérséget. — A jövő cikkben Deák Ferencz egyéniségét s hatását kíséreljük részletesebben jellemezni.

Vasúti rajzok,

közművelődési, közlekedési s közoktatási tekinteteből.

VII. A Sajó völgy, Dobsina és jégbarlangja.

Tiszolcztól kora reggel indul el a vonat; és Bánrévére vissza kell jönni, ha az ember Dobsinára vasuton akar eljutni.

Magyarországnak Gömör és Kishont megyénél nincs szebb, gazdagabb és változatosb sajátosságokkal bíró megyéje. A Garam- Rima- Balogh- Jolsva- Csetnek és Sajó folyamok terjedelmes völgyei, annyi nagyszerű természeti szépséget, gazdagságot és olyan nagymérvű iparszorgalmat rejtenek és tüntetnek fel keblükben, a mennyi az ország egy megyéjében is, így együtt nem látható.

E megyének maga a természet, hegláncz bástyázataival jelelte meg határait; és épen ez azt mutatja, hogy a Garam-völgynek egész hosszában Zólyom-megyéhez kellene tartozni, minthogy azon völgy Zólyom-megye többi részével van természet-szerű összefüggésben.

A fent elősorolt számos folyamoktól alkotott gyönyörű völgyek számát szaporítják még a Hernád és Göllnitz folyamok völgyei; ezen festői szépségű völgyek azonban már Szepes megyébe torkollanak.

A Tiszolcztól környező hegyektől a Rimaszombat szomszédságában fekvő Jánosy helység határáig a Rima-folyó két partján fut lefelé Kishont megye területe; az ezen túl előtalált terület képezi Gömör-megyét. E kettős megyének két székhelye van; u. m. Kishont megyének Rimaszombat; Gömörnek Pelsőczöt tartják jogos székhelyének; azonban Pelsőcz Rimaszombattal a versenyt és összehasonlítást egyáltalában ki nem állhatja.

Bánrévéről a termékeny térségi völgygyé kiszélesülő s ellapuló Sajó völgyön vezet észak-keleti irányban Dobsina felé a vasut, a Sajó medre közelében. A Sajó völgy két melléke is jól épült helységekkel van behintve.

Balra maradt el Hamva. Tompa Mihály itt volt lelkész; s ő és emlékezete emelte fel e helyet országosan ismert érdekes helységgé.

Tornaaljánál keletnek tartva, vágja keresztül a Rimaszombatról jövő, Kassának tartó országut a vasutat.

E kassai út Aggtelék közelében halad el; s e, barlangjáról híres helység Tornaaljától s így a vasuttól csak másfél mértföld távolságra esik.

Gömörmegyének, sokféle gazdag érczkő bányái és sokszoros vas, agyag, fa, házi s gyári ipara mellett, kiváló figyelmet érdemel dús növény világa. Különösen gazdagok szénatermő réttei s legelői; ezért híres jó: vaj és túró termelése. Gyümölcsfa ültetvényei mindenfelé terjedelmesek, főleg pedig a baloghi völgyben.

Valóban bámulatos a gömör-megyei értelmiségnek azon egykedvősége, a melylyel a kertészettel elbánik.

Faiskolákat a vasutak közelében sehol sem láttam; s hogy kertészeti egylet léteznék ezen megyében, arról sincs semmi tudomásom; pedig nagyon helyén volna, ha mindegyik járásban működnek egy-egy kertészeti egylet.

Hát nem találkoznának Gömör-megyében olyan buzgó értelmes birtokos urak, lelkészek, néptanítók stb.: a kik képesek volnának arra, hogy a házi ipar és

kertészet fejlesztése végett, saját jól felfogott érdekükben is, egyleteket tudnának létre hozni? Csak akarni és mozogni kell: minden lehetséges.

A debreczeni kertészeti egyletről lehetne példát venni. Ez, csekély erővel mindinkább nagyobbodó tevékenységet és gazdag növény s oltvány termelést állít elő; a melyeket biztos minőségükért az ország legtávolabb vidékeire szállítanak szét,

A gömör-megyei lapoknak első sorban az volna feladatuk: hogy ott, a házi ipar és kertészet felvirágzását s tökéletesítését eszközöző egyletek megszületését minden módon szorgalmazzák. E két nagy horderejű thema kiválszólag megérdemli ernyedetlen buzgókodásukat.

A vasut Sajó-Gömör és Sajó-Panyit, két terjedelmes helység közelében vezetett el; e helységeket is mindenfelé gyümölcsfák környezik.

Sajó-Gömörtől Csoltóig a Cselény erdőség lombozatai sötétlenek, mint a Sajó-völgynek keletről felnyuló, mértföldekre terjedő segélyzete. E vidéken sok cserfa erdő van; ezek azonban mindinkább pusztulnak s kivesznek, mert azok kérészt a poroszok jó drágán összevásárolják; és minthogy a cserfa-kérészt éppen a vegetatio idején csinálják, e miatt a cserfák kivesznek.

A Sajó-völgyet alakító heglánczolatok mindinkább összefű tolaakodnak; és Pelsócznél a völgy már elszűkül.

Pelsócz nem nagy terjedelmű mezőváros, igen szép regényes völgy öléen a csetneki és rozsnói Sajó folyamok egybeszakadásánál.

Pelsócz határán is van barlang; hanem ennél sokkal érdekesebb az, mely Pelsóczhoz keletre egy mértföldnyire fekszik Szilicze helység határán (már Torna megyében) a híres sziliczei vagyis a mint e tájon nevezik ledniczei barlang.

A vasut folyvást változó festői szépségű völgy öléen vezet északfelé a Sajó folyam futása ellenében; és gyorsan tünekeztek el a láthatáron: Szalócz, Berzéte, Rozsnó, Betlér, Vészverés, Alsó-Sajó városok s helységek s az ezek körül szét-szórt különböző gyártelepek.

A vasut két mellékét Dobsináig e tájon nagyrészen gróf Andrásyék birják; s a vasut Oláhpataknál vadász kastélyuk közelében, az ezt környező parkon vág keresztül.

Nagy lassan valahára csakugyan elvergődött a vonat Dobsinára.

E jól épült bányaváros a Sajó folyam felső ágának két partja hosszában, az összetolakodó hegyektől elszűkített völgy mélyen terül el. A város közepét szép négyzetes tér foglalja el.

A sajtáságos kereszt alakzatu evang. templom, part magaslaton áll s a paplakok s iskolák fogják körül.

Pelsóczról jövet alkalmam volt a dobsinai postamesterrel, kecskeméti születésű Gömör nevű derék magyar emberrel megismerkedni; s ő volt aztán szives a várost velem körüljárni. Itt egyuttal alkalmam nyílt gyakorlatilag meggyőződni arról is: hogy a nők milyen ügyesen, lelkiismeretesen és pontosan tudják végezni a postakezelést. Gömörné asszony a postai teendőket a legnagyobb előzékenységgel és a nőknél otthonos gyorsasággal s biztos könnyűséggel látja el rendesen.

Dobsina város határának s lakosságának roppant gazdagsága főleg kobalt és vas-bányáiban rejlik; azonban itt még sok egyéb értékes ásványok is találtak.

A kobalt bányák aknaszájai éppen a keletre esőleg, Szepes megyének

dülő hegység Dobsina felé beereszkedő oldala rovatékain s ezek völgy-katlanában mutatkoznak mindenfelé szétszórva.

A dobsinai jégbarlanghoz a kobald bányákat rejtő Hosszúhegy oldalán, a bánya nyilasok közt kigyózva vezet fel az elég jó országút; s ez a gömöri és szepesi vizválasztó hegygerinczen áthaladván, majd az elbájoló szépségű straczenai völgybe száll le.

Az e tájon igen jó karban tartott országút a Dobsina város és Koburg herczeg straczenai birtokának határvonalát képezi; s az, Koburg herczegnek több vas gyártelepe mellett vezet el a jégbarlanghoz.

A straczenai völgyet, az ezt alakító fehéres mészsirthegek formációi, a növényzet, a hegy és völgy hasadékok sajátosságai teszik hazánk egyik meglepőbb festői szépségű látványosságú vidékévé.

A jégbarlang mintegy három órányi távolságra fekszik Dobsinától a Göllnitz-völgyben.

Azon hegy tövénel, melybe a jégbarlang bemélyed, — egy jól ellátó emeletes szállodát építettett a tulajdonos Dobsina város.

A barlang nyílása a tenger színe felett 3500 láb magasan, a hegy derekán van; a hova a szállodától egy óra negyed alatt lehet jó ösvényen felmenni.

A barlang torka előtt deszka bódé áll, ülőhelyekkel s asztallal ellátva, hogy ha társaság megyen oda fel, itt letelephessék pihenni; s az ide magával vitetett étkeket jó kedvvel s kényelmesen elkölthesse.

A deszka bódétól szép kilátás nyílik: lefelé a Göllniczvölgybe; és a fabodé nyílásával épen szemben szétváló szűk hegynyíláson át, a Tátra barna gránit ormai tűnnek fel.

A dobsinai jégbarlangot csak a folyó évtized kezdetén, Ruffiny Jenő bányász mérnök 1870-ik év nyarán fedezte fel. Ez üreg nyílását az előtt is ismerték; de nem mertek bele ereszkedni. Ruffiny bele lőtt; s ez által alant hosszantartó visszhang állott elő; a miből ott nagyobb üreg léte volt gyanítható.

Azóta a barlangot s környékét Dobsina város előjárósága teljesen alkalmassá tette a kényelmesen lehető megnézésre.

A barlang bejárása farácsozattal van körülvéve s elzárva; ezentul mintegy 40 lépcsőn jutni le az óriási magas jég boltivezetet és az ezalatt nagy kiterjedésű domboru jég sikot képező barlangba.

A barlang bel teriméje két emeletes; és az, biztos és kényelmes le s fel és körüljárás végett, jó deszka lépcsőzetekkel és pallózzattal van felszerelve; a kördéd menő pallózzat mellett körül mindenütt, gyertyatartó fapoczkok emelkednek; a melyekről a körutat az égő milly gyertya hosszú lánczolata világítja meg.

A jégfalak, ives boltozatok, az óriási jégoszlopszatok, a függönyök, a viz-zuhatag stb. jégformációi nagyszerűek, meglepő szépék és ragyogó fehérségűek.

A barlang hosszukás kördéd alakú; bolthajtása óriási magas; és jégfalaja merhetlen vastag réteje.

A barlang körüljárása mintegy fél órát vesz igénybe; s az itt látható természeti szépségek, — kényelmesen lévén sorra nézhetők, — a látogatót nagyszerűségükkel meglepőleg gyönyörködtetve kielégítik.

A barlang látogatóinak száma évről évre többül. Ez évben a különböző rangú látogatók száma már valószínűleg megközelíti a 10,000 embert; és a városnak a barlang gondozására tett költségeit most már bőven fedezi a barlang jövedelme.

A szálloda tiszta, az ellátás jó és elég jutányos.

A káposztafalvi vasuti állomásról legérdekesb ide jönni; s innen aztán Dobsinán ajánlatos a vasutat ismét felkeresni. Ekkor a látogató a straczenai gyönyörű völgyet és a dosinai híres kobalt bányák területét is megszemlélheti.

A jégbarlangnak ott helyben képekkel ellátott részletes leírása 2 frt 50 krért kapható. A képek jobbak is lehetnének.

Ezen leírás szerint a jég folytonos képződése az által áll elő: hogy a hegytető laza földrétegzetén átszivárgó víz ezen barlang üregébe leérvén, itt részint elpárolog, részint pedig jéggé kristalizálódik.

E barlang hazánknak mindenesetre egyik kiváló természeti szépsége; annál inkább mert ez nálunk szokatlan kényelemmel, meglátogathatóvá van téve.

TÁRCZA.

A lég-posta.

(Dán beszély.)

3-ik közlemény.

Midön Brandt kisasszony és hozzátartozói eltávoztak, Helm kisasszony nagynéje, egy magas termetű, középkorú özvegy így szólott:

— Mi bajod Ingeborg? Ugy tetszik mintha egyik szemeddel sirnál, a másikkal nevetnél.

— Oh egy szappanbuborékom pattant el; — s az talán most másnak ragyog.

— Tudod, én az ilyen szellemdus rejtélyekhez nem értek. Légy szives szavaidat nekem megmagyarázni.

— Ugy van, ma egy illúzióval lettem szegényebb, mely hat évig tartott.

— Hat évig? — vágott közbe a nagynéne és Ingeborgra részvételtjes pillantást vetett. — E szerint ez illúzió tizenhat éves korodban kezdődött.

— Most bizonyosan azt hiszed, hogy akkor én egy fiatal emberrel, a férfiak eszményképével találkoztam, és valami bogaras gondolatnak adtam fejemben helyet . . . és ma meghallottam, hogy az illető nős . . . Nos, nincs-e igazam?

— Mondasz valamit — viszonzá a nagynéni, Ingeborg kezeit szeliden megfogva. — Mi más szappanbuborékok ragyoghatnak egy tizenhat éves leányka szemei előtt?

— És még sem úgy volt. Lepke volt.

— Már megint rejtélyekben beszélsz?

— Nem, a tiszta valóságot adom. Boldogult atyámmal a városba kocsiztam Neki a város keleti, nekem a nyugoti részben levén dolgom, a kapu előtt leszálltam a kocsiról, és a tengerpart hosszában haladtam. Midön egy nyílttérre érek, a szél nagy erővel felém csapott, és valami fehér, mint egy nagy pillangó fátyolomba akadt, és majdnem elkápráztatta szememet. El akartam kergetni, de kezemben maradt; és egy levél, . . . szerelmeslevél volt. Valaki megírta és a szelek szárnyára bizta. Körülbelől így hangzott az egész: „E levelet a szeleknek adom át, mint hajdanában a kivándorlottak oszlopszékeiket a tengerbe dobták, és a hol alászáll, el fog jönni a kiválasztott . . . geb-ért,“

— Geb? ki az? — kérde a nagynéne.

— Ingeborg — viszonzá Helm kisasszony oly hangon, melylyel öntudatlanul is elárulá, mi egyszerű és hü szívvvel szeretett egykoron.

— Igen különös! És elhatározta akkor mindaddig férjhez nem menni, míg az ismeretlen levelező szava beváltására meg nem jelen?

— Azt nem mondhatnám. Ennyire nem voltam romantika. Nem voltam lenyűgözve, mint egy Andromeda, a szörnyeteget várva; de e levélnek érdeme, hogy nagyobb követeléseim voltak a világgal szemközt, mint különben.

- És most ?
- Most Brandt kisasszonynak adtam a levelet.
- Elajándékoztad ? És miért ?
- Mert az, a ki e levelet hihetőleg fiatal korában írta volt, egy társaságban nyilvánosan beszélt erről, és jelenleg ülnök.
- Oh most már értem, ha az eszménykép ülnök, akkor halandóvá vált.
- Ugy van, a világ érintése által profanáltatott, és én a további kísértés elől kitérni akarván, lemondtam róla. Már szó ami szó, neki csak nem udvarolhatok, valamint a szerencsés találóként sem prezentálhatom magamat.
- Helyesen — mondá a nagynéne, Ingeborgot átkarolva. — De miért adad mégis Brandt kisasszonynak a levelet ?
- Mert ő ismerős az ülnök urral, és úgy látszik, hogy érdekelve van, Legyenek egymáséi, és mily regeszzerű megoldás leend ha menyegzőjén át fogja neki adni a levelet !
- És lám ilyen titkok éveken át a levegőben élhetnek körülünk, a nélkül, hogy sejtelmünk volna róluk. De hogy fogja megfejthetni az ünnepélyes pillanatban Brandt kisasszony a „geb“ szót ?
- Oh az az egy szótag aligha szolgálhat akadályul ; és különben is — mondá Ingeborg, sötét szemének villámszerű tekintetével — Brandt kisasszony igen okos leány.

„A szerencse ritkán jár egyedül,“ mondja egy régi példabeszéd. Egy reggel, hivatalosan értesítették Bagger törvényszéki ülnök, hogy a közelebbi hónap elsejétől kezdve, ki van nevezve a felsőbb törvényszékhez jogtanácsosnak. Midőn épen előléptetése örömeiben a szokott órában a városház felé tartott, épen az ajtóküszöbön a levélhordóval találkozott, ki neki egy levelet kézbesített.

Bagger közönyösen nyitotta fel a levelet, de mintha legyökereztek volna lábai az olvasás alatt.

A levélben ez állott : „Az oszlopszéknek partot értek“ — — geb.“

Átalános nézet, hogy az ember harminczéves koráig fiatal és szerelmes, aztán pedig inkább a munkának és dicsvágynak él.

Dicsvágya ha nem is volt még kielégítve, de egyelőre az új kinevezés által lecsilapult. E levél azonban, mint az égő szikra a lőport, úgy találta őt. Lelkének jobb fele, lelkének ifjusága, mely eddig szendergett benne, egyszerre forradalomyszerűleg felébredt, úgyhogy a másik fél, mely eddig uralkodott, egészen és teljesen meghátrált. Ilyen lelki állapotban Bagger egész észrevétlenül a városház előtt elhaladva, a kastély felé tartott.

Csak midőn a mogorva épület teljesen elzárta útját, vette észre hová tévedt, és visszafordult.

Annyira fenytő-törvényszéki bíró volt még e pillanatban, hogy első gondolatai és érzelmei közzé önkénytelenül is e gyanu keveredett, hátha pajkosság vagy misztifikáció az egész. Azonban ezen gyanu ellenében ott állt megdönhetetlenül, hogy egyetlen élő lényvel sem beszélt az oszlopszékekről, és senki előtt sem említette a — geb. — szót. A papirszelet, melyet ifjai rajongásában a szelekre bizott, hihetőleg egy delnő kezébe jutott, és az most valami véletlen által nyomába jött az egésznek. Eszébe jutott, hogy öt-hat héttel ezelőtt, a menyegzői ünnepélyen, megérinté egy távolról a dolgot, és meg volt győződve, hogy a hír innen áradhatott szét, mint

apró hullám karikák a tóban, ha követ hajítunk belé. A hullám azonban hol ütődött az igazi parthoz, a városban-e vagy a vidéken? A levélborítékot újra gondos szemle alá vette. Városi posta-bélyeg volt rajta. Ennyiből ált minden. De különben is úgy látszott, hogy a ki írta, az a városban lakik, és talán e pillanatban valamelyik ablakból néz alá, mert e városház mellett ismét elhaladt és a régi vásártérre a szökőkúthoz ért. Volt valami a papíron, kéziraton, vagy talán sajátkép a titokszerűn, rejtélyesen, a mi azt sejteté, hogy a levél írója, fiatal szép, szellemdús, pikáns. Volt valami regeszerűen bűbajos, magasztos, mámorító abban a tényben, hogy ifjúságának vágya, reménye egy jóakaró géniusz védelme alatt áll, hogy a nagy ismeretlen pártját fogta, és egy kedves szeretetreméltó hitvest vezet karjai közé, épen ama pillanatban, midőn legfőbb törvényszéki tanácsossá lesz.

De ki ő és honnan való? Ez volt a kínos a dologban: de nem is lehetett ez másképen, mert ha a titok fátyolát lelebbenti magáról az ismeretlen hölgy, nőisége nagy csorbát szenved ezáltal.

— Mit tarthatnék egy oly nőről, a ki kivette reám hálóját, a levelet e szóval nyujtaná át: „Én vagyok az!”

Igy tuszkodott magában, midőn végre ráakadt a városházi lépcsőzetre, és felfelé haladt.

Hogy végezte e nap a kihallgatásokat, az a fenytőtörvényszék jegyzőkönyvében ugyan írva áll, de einéző fátyol takarja. Csak egyszer lesz az ember életében legfőbb törvényszéki tanácsos, ha tehát megzavarja kissé a kinevezettet az előléptetés, nem vehető roszt néven. Pár nap mulva, — mint mondják — már minden jobban ment, ha bár egy lótolvaj csak annak köszönhető megszabadulását, mert Bagger fejében szünetlenül e kérdések zsidongtak:

— Ugyan fog-e még egyszer írni? És hol fogok vele találkozhatni, ha nem ír többször?

Egy este mintegy nyolcz-tíz nappal később, Bagger szobájában ült, de nem mint előbb íróasztala előtt, hanem kerevetje sarkában; karjait alá csüngetve, és ábrándozásba merülve. A remény palotákat épített s ezeket a kétség elfujta, mint kártyaházakat. Ez ábrándképek egyike így szólott: Ő — nem! légy-ottot nem ad, hanem meg fog hívni majd egy állarczosbálba. Az állarczos bál rendkívül szép, elegáns leendő. Az óra tizenegyre jár. Őt nehéz, szomorú perc után találkozik vele, igazi állarczosan, de finom paille-keztűs kezét feléje nyujtva, és — —

Ekkor belépett inasa.

— Egy levél a tanácsos ur számára.

Ritka eset, hogy a mit óhajtunk, a mire vágyunk, tetőpontra csigázott sóvárgásunk, abban a pillanatban teljesüljön. Ezuttal azonban így történt. A levél tőle volt. Megismerte a kézírást, megismerte volna azt száz ezer között is. A levél így hangzott „Kötelességem, önnel szemközt őszintének lenni. És miután úgy sem fogunk találkozni ez életben, az is lehetek.”

Bagger lélekzete elakadt. Megpihent. A mi uracsaink, kik jogi vizsgát nem tettek, és bírók sem lettek, hasonló körülmények között így szóllottak volna magukhoz: „Azt írja, hogy őszinte lesz, más szóval, hogy orromnál fogva akár vezetni, Ez életben nem fogunk találkozni — Jó, mához egy hétre kezeim között lesz kis kacsója.”

De Bagger minden szónak úgy hitt, mint a szentírásnak, és térdei is remegtek bele. Tovább olvasá:

„Multkori levelem miatt pirulnom kell, ha rá gondolok. — Szolgáljon mentésemre, hogy csak néhány nap óta tudom, hogy ön nős. Azonban nem a szerint szoktak itélni, a mit az ember akart, hanem a mire dolgozni látszott. Vigasztalom a fátyol, mely takar, s a gondolat, hogy feledtetni fogok, a mint feledtetni ohajtok.“

— Ördög és pokol! — kiáltá a tanácsos. Ki terjeszthetett el ily alávaló rágalmat. Micsoda fráter, vagy szószátyár néni kezesített magának kárörömet ily költött hírből? És mint hihette azt ő el? Mint lehet egy nap, egy óráig is bizonytalanságban, ha valjon egy tanácsos nős-e vagy nőtelen! Vagy talán egy Bagger segéd-biró nősült meg? Vagy talán ő csendes, békés, visszavonult világban él, hová nem egyhamar hat el a kikürtölt hír valótlansága. De ha e tévedés ki nem világlik, nincs isten e földön!

— S ha évek multán találkozónánk, s ha ekkor megtudná, hogy mindig nőtlen voltam, vagyok és maradtam, míg mindketten megöregedtünk, megöszültünk! — Oh, megbolondulok, ha rá gondolok! És feltéve, hogy holnap vagy holnapután valaki közelében említést tenne rólam, és megtudná, hogy nőtlen vagyok, rá tudná-e venni magát, hogy újra irjon, és tévedését beismerje? Nem fog-e attól tartani, hogy nőietlen, tolakodó színben fog feltűnni; hogy lehet neki fogalma arról, mily izgatott vagyok, s mily háládatos és boldog lennék! Ezt kellene neki tudni, ezt kellene vele tudatnom; oh! de oly távol vagyok tőle, mintha a holdban lakoznék; sőt még távolabb! Mert hisz találkozhatom vele az utcán, megérinthezem ruháját, a nélkül hogy sejtellem volna róla! Kétségbe kell esnem! Korunk közlekedési eszközei, a gőzhajók, vasutak, távirdák számomra nem léteznek; mert mit érnek a közlekedési eszközök, ha nem tudjuk hová juttassanak?

Egy gondolat világítá meg e pillanatban meteorkint az éjt. Beleteszem a hirlapba. Nem hiszem, hogy találkozónék család, ki az X. szépirodalmi és helyi érdeklapot ne jártná. Egy hirdetést fogok beleiktatni, — igen, de hogy?

„Fritz Bagger nem nősült meg!“

Nem, ez kissé nagyon is nyilt lenne.

„F. B. nem nősült meg!“

Nem, ez meg nagyon is homályos. Midőn átlátta, hogy saját nevét nem használhatja, a nő neve jutott eszébe, és habár nagy tusakodás után, rászánta magát, az előtte oly szent „geb“ szótagot az olvasóvilág profánus szeméi elé hurczolni. Az vigasztalólag hatott, hogy csak egy lény van, a ki megérti, s a ki előtt jelentőséggel bír. Inasa elviszi majd a hirdetést a hirlap kiadó-hivatalába; de hátha ott megismerik keze irását? Azonban hiába, ha omlettet akarunk készíteni, fel kell főznünk a tojást, és ha a sziv legfinomabb idegszála megrázkódnak is a gondolatnál, a hirlap szürke papírját használni szerelmi hírnök gyanánt egy tündérhez, mégis inkább alávetjük magunkat ez eljárásnak, mintsem hogy lemondjunk a tündérről.

Temérdek kísérlet után, végre e fogalmazás mellett maradt meg: „— Geb — Tévedés — ő csak — geb-re vár!“

Ez megfelelni látszott egy szerencsés kimenet minden feltételének, és az erőszívó izgalomban kimerülve, Bagger mély álomba dült hátra kerevetjén.

(Folyt. köv.)

— Livádia, mint az orosz udvar tartózkodási helye, mostanában nagyon sokat emlegettetik. E hegy Krimmban fekszik. Livádiában legelső ama pompás villák között, melyek a Jaltától Alikeig vezető uton láthatók, Mária Aexandrowna császárné

birtoka. Már három versztnyre kezdődnek a szőlőhegyek a kiterjedt park körül. A legbujább tenyészet közepett emelkedik a trónörökös kastélya. Ez keleti stílusban építve. A mély erkélyek és kioszkok, melyeket finom rostélyzat vesz körül, a tarka színezet, a magas kémények, a tornyocskák, minaretek a növényzet díszes tömegében csudálatos hatást tesznek. A kastély gazdag díszítése egészen megfelelő külsejének. A szindús kerevetek, szőnyegek, a kicsiny, kedélyes termek, mindez egyszerű, pompás és kényelmes. Egy díszes, könnyed lépcsőzet vezet föl a kastély tetejére, ahol térszerű terasse áll, melyet szintén finom rostélyzat vesz körül. E térszerű felső tetőzet borítja, mely a Krimnek perzselő napsugara elől megvédi. Itt a legtarkább és legélénkebb látvány tárul föl: a Jaila-hegy láncolata és a tenger fele. Egyik oldalról Jalta, Massandra, Nikita teljes szépségükben, a másik oldalról Oriandas ábrándos sziklaképletei, a kecses öblök Alupka felé és az egész beláthatlan tengerek, mely mintha a láthatáron túl terjedne. A trónörökös kastélya mellett emelkedik a császár kastélya, mely rendeltetésének szintén teljesen megfelel. Itt, a természeti szépségekben oly gazdag vidék égalja alatt keres az orosz császári család magán- és nyugalomát a kormányügyek elől. Ezért nincs a császári kastélyokban sem különös fényűzés, sem nagymérvű berendezés, hanem csak művészies egyszerűség és kényelem. — A kastélyt előbbi birtokosa, gróf Potocki építtette. Mióta a császár megvette, csaknem változatlanul maradt és csak egy térszerű csarnok hozzátoldásával nagyobbították, amely éttermül szolgál. Itt van a szökőkút, itt áll Penelope szobra fehér márványból, az odessai kereskedők ajándéka. A kastély főhomlokzata Jalta felé fordul. Az erkély berendezése, az ablakok és csarnokok ügyes művészi és építészeti kézséggel tesznek tanúságot. — A kastély előtti terasseokon ritka szükségű virágok illatoznak és csekély távra rózsáktól és más kuszó növényektől fedett ivert emelkedik, melyet finom öntött vasból készült oszlopocskák tartanak. A többiek közül egy fehér és világossárga rózsafaj tűnik ki különös gyengéd illata által, Innen, mint általában bármely ponton, pompás kiállítás nyílik Jaltára és a környező hegyekre. Ezen kép előterét képezi a messze terjedő park és a szőlőhegy díszes örökzöldjeivel és egy emelvényen körülvett ballustrade. Nem kevésbé szép a kilátás a másik oldalról. E vidék bűbajos szépségű különösen holdvilág mellett, midőn a tenger remeg a hold szelid sugarai alatt és a hold ábrándszerű fényvel világítja meg a parti hegyet, hegyszakadékokat és virágzó kerteket, elragadó szép a világító torony messze a tengerbe elveti világos fényöveit; a narancsillat, a tengerzaj és a sötétkék ég kiegészítik az elbűvölő, regeszerű szép képet, a mely Siciliának partjaira emlékeztet.

— Egy előkelő iparipari szertartást következőleg írják le: Nem rég Bankokban, Sziam városában, India-Velenczében, egy magasabb rangú sziam nő hullájának elégetési ünnepélye ment végben. — A hulla 7 napon fényben és pompában volt a ravatalon közszemlélésre kitéve. E hét minden napja a ravatal körül rendezett sokszereű ünnepélyességekkel vala betöltve, míg a hetedik nap estéjén az elégetési szertartás következett be. Bámulatos azon öröm-ünnepély, mely ily hulla-égetéssel jár. Egy pompás Buddhatemplommal szemben, tágas térszerűen megy végbe a szertartás. A térszerű tarkánál tarkább ünnepi öltözékekben a nép ezrei hullámszerűen. A tér közepén az európaiakéhoz hasonló ravatal pompázik. Fekete vagy sötét színűek hire sincs, hanem minden fénylik a fehér és aranyárga színektől, mert ezek az iparosok gyász-, vagy örömszínei. A ravatal fölé fehér lenge szövetből egy magas sátor van menyezetszerűleg kifeszítve. Ugyanily szövetből fő-

dött folyosók vezetnek minden irányban a sátorhoz. Köröskörül tarka lampionok égnek, s a ravatalt ezernyi lámpák és csillárok bűvös fénye világítja meg, ott vannak egyszermind a papságnak szánt ajándékok felhalmozva. A papok egy sarokban guggolva és sárga talárokba bujva imádkoznak és énekelnek. A koporsóról egy arany- és ezüsstel gazdagon htmzett széles, hosszú szalag csüng alá, melynek végeit papok tartják. A sátorpavillon körül ezernyi embertömeg hemzseg. Szini előadások, s pantomimikai mutatványok fűszerezik az ünnepélyt. A léget egyhangu lármár sziami zene tölti be. A ravatal előtt mintegy 50 gyermek pompás balletet lejt, minőnek párját Európa legelső színházaiban sem láthatni. A tánczosok pompás világosszinű, s gazdagon ékített, igéző öltözékekkel bírnak, s hosszú rudakon diszes papir kosárcákát emelnek a magasba, melyekből pompás virágcsokok s koszorúk hullanak alá. Mindezt ezernyi lámpák bűvös fénye világítja meg. Az idegen szemlélő, e gyönyörű csoportozatok s alakok láttára tündérvilágban képzeleli magát. — A ravatallal szemben egy pavilon van felállítva, melyben az elhunyt élettársa, vagy szülői s rokonai, szóval a gyászoló atyafiak gyűlnek össze. Egy adott jelre a koporsót a máglyákra teszik s a máglyát meggyújtják. Ekkor kezdődik az óriási zsviai ének, trombitálás, dobolás és hogy a harmonia még ékesebb legyen: lármázik minden jelenlevő.

Hogy áll a nagy világ?

— Fentebb, német kutfő után tüzetes történelmi deductiót közlünk arról, hogy Oroszország ezer év leforgása óta, micsoda eszközöket használt s alkalmazott, szakadatlanul terjeszkedő világpolitikája ármányos üzelveinek érvényesíthetése végett.

Ezen már ezer év óta ernyedetlenül s következetes türelemmel folytatott politikai sakhuzásoknak s alakoskodásoknak rendkívüli nagy jelentőségű s messze elágazó műveleteit bonyolítják le épen jelenleg az orosz birodalom sorsának mindenre szer és képes intézői.

Az ezer féle ámitgatást játszó politikai alakoskodást most is már több hónap óta szakadatlanul folytatják az orosz urak.

Hanem a folyó hó kezdete óta sokat tisztult a világ-politikai helyzet láthatára.

A mult hó utolsó napján az orosz czár, két szövetségesének tudta nélkül, ultimatummal lepvén meg a portát, ez által tényleg elenyésztette a három császár szövetségét; és az ez által két éven át folytatott világámitást.

A muszka urak most már saját czigük alatt léptek fel.

A török politikusok elég eszélyesek voltak: két havi fegyverszünet elfogadása által — az orosz ultimatummal csütörtököt vettetni.

Az osztrák-magyar diplomaták a „három császár szövetség“ ámitási s vegetalási ideje alatt tetteleg megmutatták: hogy ők egyáltalában nem ügyesek, nem túlszárnyalólag leleményesek; éles látásra, messzeható diplomatai műveletek szövése s jól számító cselekvésekre épen nem képesek; hanem legfeljebb csak uszályhordozásra alkalmas sertepertelő s jó tanács nélkül töprngő apró méretű politikusok.

Az is igaz: hogy a szegény ember vizzel főz; hogy az osztrák-magyar monarchiának sokféle kül s bel nyavalyákkal s anyagi apálylyal kell vesződni; és hogy

Bécsben a sokféle áramlat küzködik egymással és bénítja meg az erőket a döntő körökben.

Az orosz politikusok bezzeg sem mit sem hagytak megkísérlés és kizsákmányolás nélkül. A német császárt már régóta hű szövetségessé kötelezték le; de e mellett szakadatlanlancouettiroznak a francziákkal is; az olaszokat igyekeznek lekenyerezni; zsoldjukba fogadják: az oláh, görög, sőt még a török elégületleneket és cselszövőket is; és Konstantinápolyból vezeti Ignatieff mindenféle a titkos lázítás és szövetségzés hálózatát. Felülről folyvást dolgozzák az orosz birodalom minden rangú alattvalóit, hogy ezek a háboruért lármázzanak.

Az ennyi sokféle orosz műveleteket és sokszoros apparatusok működését Európa népei bámulatos együgyűséggel s meghunnyaszkodással, csak tétlenül nézik, elnézik, eltűrik.

Elvégre valahára mégis az angol miniszterelnök eljöttnek vélte az időt: hogy határozottan szóba álljon az orosz czárral; és hogy tőle az őszinte nyilatkozattételt kicsalja.

E végett Disraeli (jelenleg Beaconfield lord) nov. 9-én a londoni lord-mayor beigtatási lakomája alkalmával tartott pohárköszöntésében a keleti ügyek egész folyamáról részletesen s kimerítően beszélt; és végül következőleg sommázta az angol kormány végcéljait:

„Nincs állam, mely annyira érdekelve van a béke fenntartása körül, mint Anglia. (Tetszés.) A béke kiválólag angol politika. (Tetszés.) Nem támadó hatalom, mert hiszen nem létezik semmi, mit megkívánhatna. Nem kér sem városokat, sem tartományokat. (Tetszés.) De noha Anglia politikáját a béke képezi, nincs állam, mely oly jól el volna készülve a háborura, mint Anglia. Csak egy kívánata van: fenntartani ama páratlan államot, melyet alkotott, s melynek létét, mint büszkén mondja saját öntudata, épen úgy támogatja a rokonszenv, mint a hatalom. Ha valamely igazságos ügyért háboruba bocsátkozik, s nem hiszem, hogy Anglia más, mint igazságos ügyért viselne háborut, (Tetszés,) ha a háboru szabadságát, függetlenségét, vagy országát érinti, segélyforrásai kiapadhatnak. (Élénk tetszés.) Nem olyan ország Anglia, mely ha háborut kezd, azt kell kérdeznie magától, elbir-e egy második, egy harmadik háborut. (Tetszés.) Ha háborut kezd, nem fogja azt előbb befejezni, míg az igazságot diadalra nem juttatta!

Másnap nov. 10-én a Livádiából jövő czár Moskvában különböző küldöttségek üdvözlését fogadván, tüntetszerű beszédeket tartott, melyeket a muszka hivatalos lapok siettek azonnal az egész világgal tudatni. A czár többek közt ezeket mondotta a nemesség és városi küldöttséghez:

„A montenegróiak ez egyenetlen harcban is, mint mindig, valódi hősöknek bizonyultak. Fájdalom, nem mondhatni ugyanezt a szerbekről, mindamellett, hogy a szerbek soraiban voltak a mi önkényteseink, kik közül sokan öntötték vérüket a szláv ügyért. stb. Leghőbb kívánságom, hogy közmegegyezésre jussunk. De ha ez nem történék, s ha látni fogom, hogy nem érünk el oly garanciákat, melyek végrehajtását képezzék annak, a mit a portától joggal követelhetünk, azon esetre szilárdul el vagyok tökéelve, hogy önállóan fogok cselekedni s meg vagyok győződve, hogy ez esetben egész Oroszország követni fogja szózatomat, ha szükségesnek találom és Oroszország becsülete megkívánja. stb.

— Anglia politikáját így jellemzi a „Nat. Ztg“: Az ujjabbkori angol politika némileg fölötte áll a többi nemzetek politikájának a tekintetben, hogy álta-

lánosan szólva távol fekszik tőle a dynasticus érdek. Van azonban az angol politikának két sajátága, mely azoknak, kik azzal érintkezésbe jönnek, több nehézséget és nagyobb csalódást okoz, mint a legönzőbb dynastikus politika. Az uralkodóház érdekét Angliában az angol kiváló kereskedők érdeke helyettesíti s az utolsó öt évtizedben alig találunk angol diplomatiai, vagy hadi actiót, melyet nem ezen érdek sugallt, vagy legalább szabályozott. Ezt természetesen nem dönti meg az, hogy gyakran, mint a krími háboru alatt, maguk a kereskedők sem voltak egy véleményen aziránt, mi tulajdonképen a kereskedelem érdeke. Mióta az 1862-ki parlamenti reform a nagykereskedőknek tulsulyt biztosított a parlamenti harczokban, azóta azok befolyása mindenhatóvá lett. — A parlamenti harczok visszahatása képezi a másik momentumot, mely az angol politikát jellemzi. A külföldön, mennyiben kereskedelmi tekintetben nem bir jelentőséggel Angliára nézve, szabad keze van az angol államférfiúnak. Valóban cynicus módon illusztrálják ezt az angol meetingek a bulgáriai kegyetlenségek ügyében. Államférfiui sakkhuzásokra használtatik fel az ily dolog. Mi nem akarjuk kétségbe vonni a nép érzületének őszinteségét, mely e mozgalomban nyilvánult, de ezen érzület rögtön pártcélokra használtatott fel.

— **Az észak-amerikai államok elnök választása.** A köztársasági párt, mely tizennégy évig volt Észak-Amerikában a hatalom megingathatlannak látszó birtokában, s a mely emelkedett a hatalom és befolyás minden képzelhető eszközével, alig néhány hónap alatt, a választás békés és egyszerű fegyverével megfosztott minden dicsőségétől, melylyel visszaélt. A közvélemény felemelte szavát, s tehetetlenné tette a congressusnak ezelőtt oly befolyásos többségét. És e nagy forradalom a lehető legnagyobb békében folyt le a világ előtt; sem a győzők, sem a legyőzöttek egy perczre sem tértek el a törvényesség útjáról. A köztársasági párt elnök jelöltje Hayes; a democratá párt jelöltje Tilden. — Tilden a democratá párt régi híve; öt tetőtől talpig becsületes és ritka tehetségű férfiúnak tartják. Lebanonban, New-York államban 1814-ben született, s az új világrész legrégebbi angol-amerikai családjai egyikének sarja. Tilden 1832-ben, tehát tizennyolcz éves korában röpiratot irt Jackson politikájának támogatására; s attól kezdve a politikai küzdőtéren igen előkelő állást vívott ki magának. 1847-ben visszavonult a politikai életől, s mint ügyvéd működött. Ezen pályán tekintélyes vagyont szerzett magának. Csak 1872-ben lépett ismét a politikai pályára. Ez időben a köztársasági pártot New-Yorkban és az egész államban egy kis csoport befolyásolta és vezette, melynek feje a hírneves Tweed volt. Ez a csoport megvásárolta a senatorokat és a bizottsági tagokat, sőt a bírákat is, úgy hogy a legarczátlanabbul kezdték azután rabolni az állam jövedelmeit a nélkül, hogy büntetéstől kellett volna tartaniok. New-York városának évi költségvetése magasabb összegre rugott fel, mint Páris városáé; s minden évben új kölcsön vétetett fel. E párt ellen nem lehetett küzdeni. Ha választásokra került a dolog, azon csoport megvásárolta a szavazatokat. S a köztársasági párt volt kénytelen e szégyenteljes üzelmekért felelősséget vállalni. Tilden bezárta irodáját s kijelenté, hogy meg fog mérközni Tweeddel és társaival. Felhívta valamenyi párt tisztességes elemeit, hogy vele szövetekezzenek; alakított egy központi bizottságot; a vidéken több helyi bizottságot szervezett; irt, beszélt minden alkalommal és mindenütt fáradhatlanul, míg végre heves küzdelem után kiragadta a többség hatalmát ezen emberek kezéből, s megmentette tőlük a nyilvános gyülekezéseket. Polgártársai méltányolták az ő érdemeit s New-York kormányzójává választották. Mint ilyen, irtó háborut kezdett a megvesztegetők ellen, kiket elfogatott és

vizsgálat alá helyezett. Elmozdította a megvásárolt birákat. Magát Tweedet is bezáratta s fogságra ítélte; egyuttal kötelezvé őt arra, hogy New-York városának hat millió dollárnyi kártérítést fizesszen. Tweednek azonban a hat millió dollár megfizetése után is maradt annyi vagyona, hogy őreit megvesztegethette s megszökött. Tilden rendithetlenül haladt kitűzött utján. Ujra szervezte a hivatalnoki kart; leszállította a személyzet létszámát, kevesbitette a költségeket s ennek következtében azon kellemes hírrel lepte meg a polgárokat, hogy ezentul lényegesen kevesebb adót kell fizetniök. E, három évig tartó irtóháboru a közfigyelmet Tilden felé fordítá. Minden amerikai dicsérettel említé nevét. Mindenki látta azon óriási különbséget, mely a szövetséges állam és New-York kozmányzata között napról-napra feltünőbb lett. A szövetséges állam kormányzatában minden nap, egy uj szégyenfoltot derített fel; mig New-York állam egész területén a lehető legnagyobb rend uralkodott, s minden nap egy czélszerű reformot hozott. Ilyen gyakorlatilag bebizonyított eredmények után lett Tilden elnökjelölt Azon levél, melylyel Tilden a jelöltséget elfogadta, valóságos közzgazdászati tanulmány, melyben ő számokkal mutatja ki, hogy az eddigi kormány gazdálkodása kimerítette a nemzet összes pénzerejét, eltüntette a tőkét, minek az volt következése, hogy általános tespedés állott be az ipar és kereskedelem terén. A közigazgatási reform tekintetében Tilden, mindenekelőt a közigazgatás egyszerűsítését kívánja. Határozottan mindazok eltávolítását követeli, kik eljárásuk által compromittálták a kormányzatot. A politikai szabadságra nézve veszélynek nyilvánítja a hivatalnokok szaporítását. Különösen pedig oly hivatalnokok kinevezését, kik politikai szolgálataikért helyeztetnek jövedelmező állásokba, vagy azért kapnak hivatalt, mert ily szolgáltatokat jövőben várnak tőlök. E hivatalnokok kizárólag a hatalmasak érdekét szolgálják, s nem járhatnak el, még ha akarnának is, függetlenül, saját meggyőződésök és lelkiismeretök szerint. Valóságos zsoldos-hadat képeznek ezek, nézete szerint, melylyel a kormány emberei saját kényök-kedvök szerint rendelkezhetnek. De Tilden nemcsak azt kívánja, hogy a hivatalnokok kinevezése és elbocsátása tekintetében jövőre komoly biztosítékok alkottassanak; de követeli, hogy megszüntessenek mindazon hivatalok, melyek csak azért szerveztettek, hogy politikai kiszolgált egyének fizetést nyerhessenek. Végül az alkotmánynak olyképeni módosítását kívánja, hogy a köztársaság elnöke ujra ne választathassék meg. A választási küzdelem roppant mérveket öltött az Egyesült-Államokban. Minden nagyobb városban bizottságok alakultak, melyek szakadatlanul működtek az illető párt jelöltje érdekében. Minden párt hatalmas sajtó apparatussal rendelkezik. A belügyminiszter, ki egyszersmind elnöke a központi köztársasági bizottságnak, nem működik már hosszabb idő óta hivatalában, hanem teljesen a választási mozgalmak igazgatásának szentelte magát. A belügyminiszterium egész személyzete pártcélokra használtatik fel. Ezer ezer röpirat jelent meg, melyekben a democrata párt férfiai, minden kigondolható dolgokkal vádoltatnak. A demokraták kinyomatták mindazon vizsgálati iratokat, melyek a köztársasági párt üzelveit derítették fel. Minden botrányt, mely a közigazgatás körében történt, fel lehet találni az általuk kinyomatott röpiratokban. Természetes, hogy mindezt a sajtó is visszhangoztatta. A new-yorki „Times“ Tildent egyszerűen tolvajnak és sikkasztónak nevezi s azt állítja, hogycsak azért küzdött Tweed ellen, mert ez nem tudott vele megalkudni a konczon. A democrata lapok erre gyilkossággal vádolták Hayest. Mind két párt a legborzasztóbb vádakkal illeti egymást. Csakhogy az ame-

rikaiaknak az a jó tulajdonságuk van, ohgy a választás megtörténte után nem szoktak visszaemlékezni ezen vádakra. Azokat örökre elfelejtik.

— Az orosz területen levő Tifliszből okt. 23-ikáról jelentették: „A török konzul és neje meggyilkoltattak.“ Ennyi volt az egész. Másnap még azt tette hozzá a táviró: „Rablógyilkosság áldozatai lettek.“ Bezzeg ha nem török konzult gyilkoltak volna meg, azóta volna nagy szörnyüségés világ-lárma a török barbárság ellen. Az orosz cultura ilyesmit megtorlatlanul tehet.

— Antonelli bibornok hosszú haldoklás után Rómában nov. 6-án meghalt. A katolikus egyház egy nagyészü bajnokát, IX. Pius Pápa hatalmas támaszát vesztette el benne. Antonelli Giacomo bibornok államtitkár 1806. ápril 2-án Sonninoban, a nápolyi határon született. Atyja pásztor és favágó volt, azonban a Romagna egy előkelő nemesi családjából származott, melynek jogtudós és történész tagjai voltak. Születési helyének szétdulása után az ifju Antonelli Rómába ment s ott a papnöveldébe felvétetett. Itt ugy kitüntette magát, hogy magára vonta XVI. Gergely pápa figyelmét, a ki őt, miután pappá neveltetett, környezetébe fogadta s államférfiui pályára szánta. 1841-ben nevezte ki a pápa államtitkárrá a belügyminiszteriumban, 1844-ben második kincstárnokká (pénzügyminiszter) Tosti helyére Midőn IX. Pius lépett a pápai székre, Antonelli megnyerte az uj pápa kegyét is. Még 1847. június 12-én megkapván a bibornoki kalapot, belépett az első minisztertanácsba, melynek alakításával IX. Pius reformjait megkezdé. A politikai viharok, melyek az 1848-iki februárban történt párisi események után Rómában is kitörték, Antonellit is eltávolíták egyelőre a kormánytól. De már 1848. márczius elején ismét elnöke lett egy kilencz tagu miniszteriumnak, melyben csak három pap volt. Következtek aztán a kuria viszontagságos napjai. A pápának menekülnie kellett Rómából; Gaetába ment. Hü bibornoka mindenüvé követte, s bámulatos önfeláldozással vezette a nehéz és számos ügyeket. A bibornok iratai közt számos okmány van, mely világot vethet az egyház történetének minden fásisára 1860-tól 1870-ig.

— Thiers közelebb Marseilleben, szülővárosában volt, s kitüntetésekkel fogadták. Ez alkalmmal több nyilatkozatot tett a politikai viszonyoktól. A keleti ügyben tett nyilatkozatairól ezeket közlik a franczia lapok: Thiers, ismeri a czár nézeteit, s azt állítja, hogy a czár a békére hajlandó, de udvarában, sőt családjában is, olyan személyektől van körülvéve, kik határozottan a fegyveres intervenczió mellett vannak. Ellentáll s tovább is ellentálland; de ha Törökország elvet minden eszélyes feltételt, sokat követel, visszautasítja a diplomácia jó szolgálatait, akkor Sándor császár talán képtelen lesz népe lelkesültségét visszafojtani, s környezetét köteletségére szorítani. Németország, legalább kezdetben, semleges maradna, s Bismarck, bár jobban szereti a békét, semmit sem fogna tenni Oroszország meggátlására, mert mindenek előtt érdekéken van az orosz kabinet barátsága. Thiers meg van a felől győződve, hogy a háboru hatalmas mérveket fog ölteni, s ha a törököket megverik, a nagy nehézség akkor áll elő a keleti kérdés elrendezésében, mert a törökök veresége, sőt Európából való kiutasítása, még nem lenne megoldás. — Oroszország, azt mondják, hatalmába fogja keríteni Konstantinápolyt, de megfogja-e ezt engedhetni Európa? S csakugyan hiszik-e, hogy az ó-oroszok örülnének, ha Pétervárt és Moszkvát a Bosporus királynője detronizálná? Mert ha Konstantinápoly oroszszá lenne, akkor vége volna Oroszország északi fővárosának.

Színház és Irodalom.

— **SZÖLLŐ ÉS PINCZE.** Az okszerű szőlőmivelés és borkezelés kézikönyve. Különböző szakművek felhasználása mellett saját tapasztalatai nyomán: írta dr. Nyáry Ferencz. Selmeczbányán, kiadja Joerges Ágoston. Ára 1 frt 20 kr. — Az előszó a következőket tartalmazja: A földmivelés- ipar- és kereskedelemügyi miniszterium által 1874-ik év elején Esztergomba küldtettem a szőlőmivelés és borkezelésből előadásokat tartani. Melyeknek befejezése után az Esztergom vidéki gazdasági egylet részéről az iránt keresttettem meg a fezt tisztelt miniszterium útján, állitanám össze előadásaim foglalatját s nyomtatásban adnám ki. — Művecskémben mindaz bent foglaltatik, amit előadtam.

— **A „Falusi könyvtár“** első füzetje megjelent. Tartalma következő: 1. Beköszöntő szavak. 2. A szerelmes bíró, költői beszély írta: Dengi János. 3. Pár szó a méhészet köréből, Gobóczy Károlytól. 4. Egyről másról. István és Pál gazda beszélgetése. 5. Széchenyi, Kossuth, Deák, írta: Ember Károly. 6. Ismeret-tár. Ujszülött kisdedeink mesterséges táplálásáról. Dr. Tomcsányitól. 7. Tréfafűzér. 8. Arany mondatok. 9. Hasznos tudnivalók. 10. A nagy világból. 11. Értesítő. Megszereztek e füzetek a S á r r é t kiadóhivatalánál, B.-Ujfaluban; a főbizományos Csáthy Károly könyvárusnál Debreczenben. Egy-egy füzet 12 kr. Előfizetés: 12 füzetre = 1 frt 20 kr.

— **Az „Apolló“** című zeneműfolyóirat ötödik kötete legújabbán megjelent novemberi füzetének tartalma: 1) Andalgó, Fátyol modorában, Mosonyi Mihálytól. 2) Egyveleg. „Denevér“ című operette-ből, Hölzl Lőrincztől. 3) Erdő erdő, sűrű erdő árnyában, népdalát írta Sipos Antal. 4) A múzsához, polkamazurka Pejakovits Lázártól. A borítékon: Wagneriana Ambros A.-tól. Vegyes stb. — Előfizetési ár egész évre 6 frt, félévre 3 frt. A jelen szám 1 frtéért külön is megszereshető, Budapesten az „Apolló“ kiadóhivatalában vár, országház-utca 97. szám alatt. Minden eddig megjelent szám és kötet ugyanott leszállított áron kapható.

— Gallmeyer Pepit a Carl-színházhoz két évre szerződtette Jauner, miután kifizette érte a 15,000 márka szerződés-felbontási díjat Thomas berlini igazgatónak.

— **Ujzeneművek.** Tábornszky és Parsch nemzeti zeneműkereskedésében Budapesten megjelent. Erkel Gyula: **Soldosné kedvelt dalai.** Hat eredeti és székely népdal, melyeket Soldosné a „Leány kőröben“ és más népszínművekben a népszínházban leggyakortabban szokott énekelni. 1. Körül van Szatmár kerítve. 2. Kerek az én kalapom. 3. Veres bort ittam az este. Ragyogó csillagom galambom. Csicsáéknál ég a világ. 4. Szeretlek angyalom. 5. Székely nóta. Fiadfalvi halas tóba. 6. Azért jó a disznótor. Énekbangra zongora kísérettel, (vagy zongorára külön.) Ára 80 kr.

— **Ugyanott** jelent meg: „Unter freiem Himmel,“ Polka-francaise; zongorára ifj. Fahrbach Fülöp. Ára 50 kr.

— **Most jelentek meg** Aigner Lajos kiadványai. **MAGYAR KÖNYVESHÁZ,** gyűjteménye régibb és újabb magyar és külföldi, valamint ókori (hellen és római) jelesebb műveknek. Egy folyam (10 füzet) ára 2 frt, egyes füzeté 20 kr. **Negyedik folyam.** 31. füzet Tennyson: Enid. Király-idyll. Angolból: Csukási J. 20 kr; 32. 33. füzet Szana Tamás: A két Kisfaludy 40 kr; 34. füzet Turgenjev: **Az óra.** Egy aggastyán elbeszélése 20 kr; Várady Antal: Két költői beszély 20 kr.

— Horváth Vinczéné, a debreczeni színház egykori kedvelt énekesnője nov. 10-én éjjel, pár napi rövid betegeskedés után meghalt.

— Wilt Mária a bécsi operaszínház első énekesnője, nov. 10-én a nemzeti színházban énekelt Verdi hatásos „Requiem“-ében. A nézőtér a rendkívüli előadás daczára zsuffolásig megtelt s legalább négyszáz emberrel több ostromolta a pénztárt, mint a mennyi a nézőtérre befér.

— „Az ujpaleskeiek“ című bohózat cassa-darabjává lön a népszínháznak.

— A székesfehérvári színtársulat tagjainak névsora: Mándoki Béla, Törökné Róza, Zöldiné, Tóth Soma, Kendi Gusztáv, Szeles, Bács Károly, Bácsné, Ardainé, Tokay-Késmárky M., Károlyi Lajos, Német Elek, Mándokiné, Török Miklós, Fekete Ferencz, Kocsis Irma, Bérczy Ödön, Nagy Julcsa, Travers Ferencz, Turner Ilka, Segéd személyzet: Erdélyi Ottilia, Hegedűsné, Erdődi Ilon, Somogyi Róza, Horváth Aranka, Körössiné Terka, Tóth Sománé, Könczöl Irma, Sándori Ignác, Szabó Károly, Chován Sándor, Lauer Béla, Veszprémi, Králik, Várady, Ifj. Szilágyi Béla. Táncozók: Peleki Karolin, Jánosi Vilma. Művezető: Szilágyi Béla. Karnagy: Witt N. Sugó: Várady Ákos.

— Székesfehérvárról írja az ottani egyik lap: Színészet: Kedden adatott: „Don Carlos,“ drámai költemény 5 felvonásban. E darab kitünő sikerrel adatott, s a szép számu közönség nemes élvezetet talált a szereplők művészi játékában. A szereplők közül Tokayné leginkább kivált drámai erőt tükröztető játékkal; utána Törökné, Bács, Mándoky és Szilágyi arattak kiváló elismerést, s tölték be helyesen szerepkörüket. Meglepő ujság az: hogy Törökné, Mándoki: Tokaynénak után a sorakoznak.

— A budapesti népszínházban minden este tüntetnek a törökök mellett. „A harcztérről“ című látványosságot adják, s a negyedik felvonásban bevonul a török sereg. A mint fellépnek a török zöld zászlóval, a közönség tapsviharban és éljenzésekben tör ki, mely perczekig tart. E jelenet estéről estére ismétlődik.

— Bécs, nov. 10. A Schiller emlékszobor ma nagyszámu közönség, művészi, irói s diplomatiái tekintélyek, majdnem valamennyi miniszter és Rajner, Vilmos, s Károly Lajos főherczegek jelenlétében lelepleztetett. Király ő felsége 12 órakor jelent meg, s ezer meg ezer torok által lelkesen üdvözlötetett. Frankl tartotta az ünnepies beszédet; majd az ajándék okmány olvastatott fel, azután az ünnepies kar énekelt alkalmi dalát. A szobor eszméje 1859-ben s a nagy költő 100 éves jubileuma alkalmával merült fel, mikor is Bécsben az a tér, melyen jelenleg a költő szobra áll, a császár rendeletére Schillertérnek neveztetett el. A szobor közadakozásból jött létre s százezer forintnál több gyűlt be rá.

— Bécsi színházi hírek. A Burgszínházban nov. 11-én volt a „Fromont junior und Risler senior“ című drámából az olvasópróba, 20-dikán pedig a próba. — A Stadttheaterben a Schiller-ünnepély alkalmából két diszeloadás tartatott; u. m. a „Haramiák“ és Lauba „Karlschüler“ című drámája kerültek színre. Azután három ujdonság kerül színre: folyó hó 18-án „Struensee“, f. hó 23-án „Hotel Godelot“ és f. hó 27-én Grsif Márton „Nero“-ja. — A Carltheaterben szombaton kerül színre „Graziells“ cím alatt Lecocq „Kis menyecské“-je. — Az „an der Wien“ színházban Genée vig operája „Der Seekadet“ folyvást nagy siker mellett adatik. Vasárnap délután Offenbach látványossági operet-je „Utazás a holdba“ került színre.

— Wagner Richard mellett Párisban Schuré Ede francia aesthaetikus

egész kötetekben harczol. Most Tissot kelt ki ellene, ki az egész „Niebelungok gyűrűjét“ idealismusnak tartja. Tissot az egész szövegben egy német familia erkölcsstelen történetét látja, — a rajnai tündérek berlini ledér hölgyek — Alberich tolvaj, Hagen „thiergarten“ orgyilkos. Brünhilde egy engedékeny német hölgy. Az egész familia legszebb erényei: vérfertőzés, gyilkosság, házasságtörés, lopás, árulás

Körültekintés a hazában.

— Budapest, november 11. A képviselőház ma megkezdte üléseit. A ház tagjai eléggé nagy számmal jelentek meg; az ülés legnagyobb részét a legközelebbi teendők sorrendjének megállapítása vette igénybe. A pénzügyi bizottság bemutatá jelentését az 1877-dik évi költségvetésről. Ülés végén Simonyi Ernő interpellált a keleti kérdésben.

— A képviselőház összes bizottságai nov. 14-én tárgyalás alá vették az uszora törvényjavaslatot; s kamat maximumul a 8% -ot fogadták el. Nagyon ideje, hogy az uszoráskodást állandó üzletként kizsákmányoló pénzintézetek és lelkiismeretlen pénzkupeczek hajmeresztő üzelveinek s lelketlen pusztításainak valahára gát vettessék; és ezeknek ne dolgozzék tovább kezére s fosztogató üzérkedéseik érvényesítésére az állami hatalom és bíróság.

— Az osztrák Reichsrath képviselőháza nov. 4-én, a keleti kérdés felett nagyon is bőbeszédű vitát nyitott meg; melyben sok tarka felfogások és eszmék valának hangoztatva. E vita 7-én ért véget; — s az volt a legkirivóbb különössége, hogy abban egyik miniszter is bele nem avatkozott; s a vita főleg, az ott jelen nem volt Andrássy Gyula külügyminiszter működésével foglalkozott. A vitázók elvégre is nagyrészt azon nézet körül csoportosultak: miszerint monarchiánk érdekeinek legjobban megfelel azon törekvés, hogy az ozmán birodalom integritása fentartassék; és épen ezokon a béke: nem kell minden áron.

— A képviselőház nov. 14-ki gyűlésében Tisza K. a vadászatra vonatkozó 1872-ki törvényhez módosító t. javaslatot és a gyámügy rendezéséről t. javaslatot adott be. — Ugyanezen ülésben a meg nem jelenő képviselőkre vonatkozó t. javaslat elfogadtatott. — Helfy interpellációt tett a czár beszédére vonatkozólag.

— A törökök fővárosában november 8-án ünnepélyes jelenetek mentek végbe. Ezren és ezren siettek aláírni egy feliratot. Tanulók és tábormokok, papok és kereskedők, a török fővárosi társadalom legkiválóbb tagjai tömegesen és küldött-ségileg üdvözöltek egy férfit, ki a török fővárosban egy testvérnép képviselőjeként fogadtatott. Ama felirat a magyar nemzetnek szólt; ama férfi Klapka tábormok volt, s a török főváros ünnepélyes tüntetése viszhangjául szolgált ama lelkesedésnek, melyet Magyarországon a török birodalom integritásának megvédése s a törököknek az orosz zsoldosok, a szerbek feletti győzelmei keltettek. Klapka tábormok, Magyarország érzelmeinek méltó tolmácsa volt. Az egykori számüzött, nemzeti fejedelmi sarjainknak a Konstantinápolyi cyprusok árnyában porló hamvaira utalt, és szólt ezután az érdekközösségről, mely a magyart és törököt, mint szövetséges társat, egybefüzi.

— Nov. 3-án délután 2 órkor nagy dörrenés hallatszott Kassán, s utána nem sokára félreverték a harangokat. A város szélén levő lőpormalom — husz év

óta harmadszor, a légbe repült s az egész környéket lángba borítá. A veszély annál nagyobb volt, mert a malom közvetlen közelében volt a gyulékony anyaggal megtelt löporraktár s az egész város elsepertetésétől lehetett félni, ha a láng abba is bekap. Szerencsére a városi és önkénytes tűzoltók önfeláldozása folytán sikerült a löporraktárt megmenteni s a tüzet eloltani. A vész színhelye irtóztató látványt nyújtott. A mezők és kertek romokkal, kövekkel voltak elborítva, melyek közül összeégett emberi hullák, csonka kezkek, lábak fejek tüntek elő. Az áldozatok számát még nem tudni. A malomban a felrobbanáskor 4–5 munkás dolgozott, kik menthetetlenül áldozatul estek a vigyázatlanság által előidézett szerencsétlenségnek.

— Az egyetem ifjúság azt határozta, hogy Abdul Kerim fővezérnek diszkardot küld tisztelete jeléül. B. Baldácsy e célra egy értékes kardot ajánlódokozott a központi bizottságnak, mely kard az utolsó budai basa tulajdona volt.

Mit csinálnak Debreczenben?

— A november 2-án tartott városi bizottsági közgyűlés meglepőleg nagyon gyéren volt látogatva; úgy hogy arra alig gyűlt össze 20 tag; a minék az volt oka, mert az előlegesen közzé tett tárgysorozat csak 10 pontból állott s nagyon érdektelennek mutatkozott. A kitűzött tárgyakon csakugyan olyan gyorsan végig ment a közgyűlés, hogy az 10 órakor már befejeztetett. A polgármesteri jelentés szerint: a katonai helyőrség száma a múlt hóban 1620 ember volt 357 lóval; ezek közül a lakosoknál állandóan be volt szállásolva 413 ember 107 lóval; átvonuló katonaság 376 ember volt 35 lóval.

— A belső legelő tényleges kiosztását csakugyan megakadályozta a nagy hóesés. Az igaz: hogy a mérnöki kiszámítás is elég lassan halad előre. Még csak a v a r g a és p i a c z u t c z a illetőségeinek kiszámítás van készen; a csapó-utczaik héten talán elkészül; s csak azután, a jövő héten, kezdenek a péterfiak és cegléd-utczaik illetőségek kiszámításához. — Ehhez képest az már kétségtelen: hogy a 14.000 holdnyi legelőtér miveléséhez ez évben nem lehet hozzá kezdeni, mint-hogy ezideig csupán a hatvan-utczaik illetőség van a tulajdonosoknak átadva.

— A városi építészeti és szépitészeti bizottság október 11-én szerdán délután ülést tartván, a toronyórákra nézve azon javaslatot tette a tanácsnak: hogy a kistemplomi, a katolikus és ispotályi toronyórakat igazítsa meg, minél előbb minthogy azok kiiagazítása kevés költséggel eszközölhető; a nagytemplomi toronyba pedig új órát vél teendőnek; s e végetti tájékozódás szerzésére a bizottság elnökét és Telegdi László s Vecsey Imre biz. tagokat kérte fel.

— A belügyminiszterium valahára leküldötte a gazdasági iskola építési tervét és pedig azon bírálattal, hogy a helyett készítsék új tervet. — A fővárosi bírálatban semmi eddig észre nem vett hiány nincs jelezve; ezokon mielőtt a bizottság véglegesen véleményt mondana, a pesti bírálat szövege a gazdasági iskola tervkészítőjével közöltetik. — Egy év óta készítik s bírálgatják már az iskola tervét. Párisban ennyi idő alatt az már régóta fen is állana. — Számítalan sok nálunk a n e g a t i v tehetség.

— **Színházi szemle.** Kedden, okt. 31-én: „Parlagi Jancsi,” vígjáték 3 felvonásban. A czimszerepet Egri sokszorosán tetszést aratva játszotta; azonban legjobb izüen Szatmári Á. alakította a nagyapó szerepét. Rózsit éneklés nélkül játszotta el Gyöngyösi E.

Szerdán, nov. 1-én: „Egy könnyelmű leány,“ bécsi életkép 7 képből. A könnyelmű leányt Nyilvai Irma kitűnően alakította és énekelte; őt sokszor megtapsolták s kihívták.

Csütörtökön, nov. 2-án másodszor: „Opera és predicatio,“ vigjáték 2 felvonásban; ezt követte: „Tíz leány s egy férj sem.“ A vigjátékban Szatmári K. a theologust nagy hatással személyesítette; az operetében ismét Nyilvai tetszett legjobban a Sidi szerepében; különösen népdalait a hangverseny alatt kétszer kellett ismételnie. — Egyébiránt mind a két darab előadása kielégítőleg ment.

Szombaton, nov. 4-én adatott először: „Vizözön“ a bécsi melodramák formájára készített bohózszerű valami, 5 szakaszban dalokkal. A darab meséje és cselekvénye nagyon összefüggés s összhangzás nélküli keverék. Kain és Nóé származékai elfajult életet élnek; azonban mégis jobbak a Noé családja tagjai; ezek megmentése végett tehát Gábor angyal a földre leszáll; itt azonban a Mámor tündér sölöhegyére bodorog el s ennél lerészegszik. — A Noé bárkájába több olyan egyének becsempésztetnek, a kik nem az ő családjának tagjai. — Ezután a bárkában folytatott élet látható; a mely meglehetősen undorító; mert Noé lerészegszik, a fiatalság és vénség pedig keresztül kasul egymással elég szilajon szerelmeskedik. Az egész darab egységes alapgondolat, morális emelkedettség, összefüggő cselekvény, érdekes bonyolódás és természetes kifejlődés nélküli bohózszerű készítmény; melyet a látványosságok és ügyes nyelvezetű verseléssel szerkesztett párbeszédtek tesznek mulattatólag élvezhetővé. — Igen furcsa volt, mikor Mámor elkialtotta magát „fürgén tánczoljatok“ — és nem találkozott senki a ki fürgén tánczolt volna.

— Vasárnap és hétfőn: az „Özönvíz“ ismételtetett.

— Kedden nov. 7-én először: „Az új czég és a régi kokárda“ párisi életkép 5 felvonásban, írta Sardou. E darab meséje abból áll: hogy Renének nagybátyjával, mint társal, Paris egyik külvárosában a „régikokárda“ czéggel nagy menetelű kereskedése van; ez a fiatal Renének s aristocrata nevelésű nejének nines inyükre; ők tehát a belvárosban nyitnak üzletet, s e mellett divatszertü kaczer életet folytatnak: míg elvégre az üzlet pénztárnoka is megszökik az üzleti pénzzel. Ekkor a gondos nagy bátya elő áll s megmenti a szédelgő divatos élet folytatása által tönkre jutott fiatal párt. — Legtöbb hatást vivott ki: Szatmári Á. az eszélyes nagybátya és Egressi a René szerepében. Ezen szerepet egyébiránt Temesvárynak kellett volna játszani, a kit „Samu bácsi“ előadása óta nem látott a szinpadon a közönség.

— Szerdán nov. 8-án: „Iskarioth“ adatott nem nagy hatással, igen kis közönség előtt.

— Csütörtökön nov. 9-én: „Gringoire“ vigjáték és „A borbély mint don Juon“ bécsi bohózat. Gringoiret Demidor sok igyekezettel, tanulmánynyal s helyenként meglehetősen találólag személyesítette; A szerelmes borbélyban: az özvegyet Nyilvai a szokott hatályos élénkséggel játszotta; Pétert Német, Karczosit Foltényi mulattatólag adták.

— Pénteken, nov. 10-én először: „Kerekes András“, népszinmű 3 szakaszban. Tóth Ede első népszinműveinek egyike, meglehetősen ügyesen van az ismert néprománcz után szenirozva. Az egész előadás, — leszámítva a karokat és Egrinek a szinfalak megett intonnált dalát, — igen jól ment; különösen jeleskedve játszották: Nyilvai Pannát, Szatmári Á. a csavargót, Foltényiné Kerekesné és Deák Kata a Panna anyját: Szatmári néhanéha a tulzásba vágott ugyan át; a mi ártalmára van a szabatosan helyes alakításnak.

— Szombaton nov. 11-én: „**A zsidónő**“ opera 5 felvonásban. A zsidót Scholaszter, leányát Bély Róza, Arnoldot Németh, Izabellát Enyvári énekelték, a középszerűsége felül nem emelkedve Egyetlenegy részlet sem sikerült kellőleg; a karok pedig legtöbbször fülhasgató disharmoniával sivitottak: a szokatlan szép számu közönség előtt.

— Vasárnap nov. 12: „**Vizözön**.“ Nyilvai betegsége miatt a szivkirályt Enyvári adta, kevés ügyességgel.

— Hétfőn nov. 13-án masodsor: „**Kerekes András**“, népszimnű írta Tóth Edé. Jó előadás azzal a hiánnyal, hogy Pannát Nyilvai helyett Hahnelné játszotta éneklés nélkül — drámailag.

— Kedden nov. 14: „**Essex**“ dráma 5 felvonásban, írta Laube. — Egressy a czimszerepben igen jól mutatott: hanem igen gyakorta az érthetlenségig hadarta szerepét; Foltényiné Erzsébetet és Hahnelné Rutland grófnét sok igyekezettel személyesítették.

— Szerdán nov. 15-én először: **Allesch Ede** társulatától előadva, a bajorországi kinszenvedéses játékok: **Jézus Krisztus szenvedéseinek története**, két szakaszban s 18 képben. Az egész előadás csak középszerűen sikerült mutatvány volt. A képletek sem eszményileg, sem plastikailag nem szépek, nem meglepők; egyedül a Rubens után alakított keresztlevételi képzet mutat jól. Az alakok aprók; a Kristust és a madonnát ábrázoló egyének jelentőség nélküli nem szép s nem eléggé jól megtermett alakok; s a mellett semmiféle fenségesb lényt nem tüntetnek elé, hanem csupán gyenge embereket. Egyébiránt a látványok különleges sajátosságaik miatt, igen meg érdemlik az egyszeri megnézést. Meglehető nagyszámu közönség nézte meg.

Üzleti és gazdasági jegyzetek.

— A pesti lipótvásári üzlet elég jó volt, de még nagyobb mérvet öltött volna, ha egyes termékekben a felszállítás nem oly csekély s az előadók nem oly tartózkodást mutatnak. Gyapjuban a hangulat folyton kedvező, de a felette csekély felszállítás s a készletek kimerített volta miatt, a tulajdonosok nagyobb árakat kívántak.

— **Legujabb iparlovagi fogás.** Rövid idő óta gyakorta fordulnak elő oly esetek, hogy ismeretlen, a legkisebb üzleti névvel sem bíró egyének, régiebb és messze földön ismert házak czég-jegyzésének felhasználásával, a közönséget félrevezetni iparkodnak. Ezen, a csalással határos fogás szomorú következményeit az érdeklettek sokszor csak hónapok vagy évek mulva ismerik fel, mint ez a „Rothschild et Comp.“ czimű csaló-consortiumnál történt, mely a világhírű Rothschild-házat parodiázta. Egy hasonló eset alkalmából a bécsi „MERCUR“ kiadóhivatalának ismert váltóüzlete „óvást“ kénytelen közzétenni, melyet olvasóinknak különösen figyelmükbe ajánlunk.

Ezen füzet megjelent nov. 16-án

Tartalom Az orosz terjeszkedési politika eszközei. — VII. A nemzetiség-i mozgalmak 1848 előtt. — VII. A Sajóvölgy, Dobsina és jégbarlangja. — **Tárcza:** A lég-posta. (2 közl.) — Hogy áll a nagy világ? — Körültekintés a hazában. — Színház és Irodalom. — Mit csinálnak Debreczenben? — Üzleti és gazdasági jegyzetek. —

ALFÖLDI LAPOK HIRDETÉSEI.

A hirdetések elfogadják helyben: a lap kiadóhivatala nagy csapó utca 9. sz. a. Dobrayháznál és Telegdi K. Lajos könyvkereskedésében. — Pesten: Haasenstein és Vogler, — Lang L. s társa; Weiss Moricz. — Bécsben: Oppelik A. Mosse R.; Daube G. L. et Comp. — Hamburgban: Steiner Adolf.

➔ Ó V Á S. ➔

Néhány nap óta valami Politzer Zsigmond ur Budapesten ujonan nyitott üzlete számára ugy csinál reklámot, hogy „a „Mercur“ kiadóhivatalának bank- és váltóüzlete“ czéget használja. Reklámjaiból kitűnik, hogy leginkább részletlevelek és ígervények árulásával akar foglalkozni és hogy ezekre vevők kellene neki. E czég alatt:

a „Mercur“ kiadó-hivatalának váltó-üzlete,
a mi, 15 év óta Bécsben fenálló vállalatunk, ugy Ausztria-Magyarországban, valamint ezen államokon kívül is számos előfizetőt és vevőt biztosított magának és szigoruan szolid üzletvezetése által tisztelt állást vivott ki magának. Ha tehát most ugyanazon üzletek folytatása végett, melyekkel mi szolid módon

a „Mercur“ kiadó-hivatalának váltó-üzlete

czég alatt foglalkozunk, egy csak ma vagy tegnap óta fenálló „vállalat“ a „Mercur“ kiadó-hivatalának „bank- és váltóüzlete“ czéget választotta, ez nyilván csak **összetévesztésre** számított, illoyális kiaknázása a mi üzleti jó hírnevünknek, és e szándék oly nyilvánvaló, hogy alig lehet eltagadni.

Midőn a versenynek illetően, a megengedettnek határán messze tulmenő kihágását, mint ilyent megbélyegezzük, arra figyelmeztetünk, hogy: **Budapesten ninesen fióküzletünk, hogy a nevezett üzlettel semmiféle összeköttetésben nem állunk, hogy vállalatunk székhelye jövőre is egyedül Bécsben, Wollzeile 13.** van és kijelentjük, hogy részletleveleinket, ígervényeinket stb, melyeknek még különösen **Ch. Kohn** aláírást kell viselniök, **soha** utazó ügynökökkel nem árultatjuk.

Bécsben 1876. november hóban.

(1—2)

A „Merkur“ kiadó-hivatalának váltó-üzlete

Bécs, Wollzeile 13.

Dr. Belle-féle chinatinctura, gyengeségi állapotok

és emésztési bajok ellen; főleg **elgyengült férfiak!** számára megbecsülhetlen szer. Ezen szer a férficsőt rövid idő alatt visszaszerzi, az emésztést nagymérvben előmozdítja, a nedveket és vért megjavítja, s meglepő hatása van az egész testi szervezetre. 2—3 üveg — à 1 frt 80 kr, — teljesen elégséges. — Kapható: 5—12

L. Ringler & Herrburger
Chemikalien-Niederlage in Wien.
I. Auerspergstrasse Nr. 4.

Finoman gyalult legjobb savanyuságú prima brünni savanyú k a p o s z t a

fehér fából készített 50—150 kilós hordókban

100 kiló . . . . . netto 11 frt;

boroshordóban 200 kilótól felfelé

100 kiló . . . . . netto 10 1/2 frt

az itteni indóházból; az edény ingyen, a fuvarlevélbeni öszlet utánvételével, vagy készpénzért kapható. 3—3

**I. N. Wäagner et Sohn
in Brünn.**

Hamburger Geld-Lotterie,

genehmigt und **garantirt** durch die Regierung.
Die Haupttreffer betragen ev.:

375,000
250,000
125,000
80,000
60,000
50,000

Reichsmark etc. etc.

Zusammen enthält die Lotterie 41,500 Gewinne im Betrage von
7 Million 420.320 Reichsmark,

welche in 7 Abtheilungen unter **Controle des Staates** entschieden werden.

Der kleinste Gewinn ist bedeutend größer wie der Ankaufspreis eines Looses.

Der amtlicher Feststellung kostet
1 ganzes Orig.-Loos o. W. fl. 3. 50
1 halbes " " " " " 1. 75
1 viertel " " " " " — 88

Gegen Einlieferung des Betrages in Banknoten, Coupons ic. ic. oder auch gegen Postanweisung verwendet unterzeichnete Firma die Originalloose rechtzeitig für die erste Ziehung nach allen Plätzen. Ausführliche amtliche Verloosungspläne werden jedem Briefe beigelegt und nach Ziehung die Ziehungsliste sofort zugehant. Uebrig die gewonnenen Gelder taun sofort disponirt werden.

Für die erste Ziehung werden Bestellungen bis
30. November d. J.

entgegengenommen vor dem Bankhause
ISENTHAL & Co.,
vom Staate angestellt.
Hauptdebiture d. Braunsch. u. Hamb. Lotterie.
Hamburg.

Ehren-
Diplome.

4

Liebig's

4 goldene
Medaillen.

Company's Fleisch-Extract

aus FRA Y-BENTOS (Süd-Amerika).

Freudlich

wenn die Etiquette eines jeden Topfes
nebenstehenden Namenszug in blauer Farbe trägt.

Nur ächt

Kaphato: Debreczenben ter-
réby Fülöp, Rickl József Anselmnél.
Nagy Váradon Janky Antalnál. 8

Cui	A fogfájást	Trau	
fidus	rögtön megszünteti a Feytona!	schau	
vide!	Kapható Debreczenben dr. Rothschnek E. gyógy- szertárában.	wem!	2

EPILEPSIE

(nehézkör) levél utján gyógyítatik dr. KILLISCH, különleges orvos által Neustadtban, Dresden mellett (Szászországban). Már 8000-nél többen sikerrel gyógykezeltettek. (24)

Gummi és halhólyag (Cotton)

tuczetjét 2—6 frtért, direct küldi utánvétellel 6

J. N. Schmeidler

Gummi-gyára, Bécs, VII. Stiftgasse 19

Zenélő művek

4-től 200-ig való zenedarabokat játszanak; diszművek harang-játékkal, s dobbal, mennyei hangzat, mandolin hangzással; továbbá:

zenélő-szelenczék

2—16 darabot játszanak, necessairek, szivartartók, svájci-házak, fénykép-albumok, íróeszközök, keztü-tartályok, levél-nyomók, dohány s gyufa-tartók, varró-asztalok, butellák, poharak, pénztár-czák, mind zeneszerszámokkal, mind a legújabb zenedarabokkal, ajánlja

J. G. Heller, Bern (Svájcz.)

Képes árjegyzék ingyen küldetik. — Csak a ki egyesén nálam rendeli meg; kaphat Heller-féle zeneszert.

200,000 frt főnyeremény!

A legkisebb nyeremény 190 frt.

1876-diki dec ember 1-én

lesz a kihuzása, az osztrák cs. k. kormánytól garantirozott 1864-diki 120 millió 983,000 forintról szóló kölcsön sorsjegyeinek.

A kölcsön nyereményei közt legnagyobb nyeremények: 200,000; 150,000; 50,000; 25,000; 20,000; 15,000; 10,000; 5000; 2000; 1000; 500 frt stb. és a legkisebb 190 frt osztrák értékben minden kihuzott sorsjegy után.

Semmi más sorsjegykölcsönél nincs nagyobb nyeremény lehetőség; s mindenkinek alkalmá nyílik csekély betétellel 200,000 frtot nyerni.

Egy sorsjegy, series s nyeremény számmal: 2 frt; 3 sorsjegy: 5 ft; 7 sorsjegy 10 ft; 15 sorsjegy: 20 frt o. é. bankjegyben.

Becsés megrendelések, az öszlet beküldetvén: gyorsan, lelkiismeretesen s bérmentesen teljesitetnek; a hivatalos játékterv közöltetik; minden értesítés készséggel adatik; s a nyeremény-jegyzék ingyen megküldetik; mintszinte a nyeremény rögtön kiliztetetik. Tessék tehát a megrendelésekkel mielőbb egyenesen alólirt kereskedőházhoz fordulni.

J. Breycha. in Frankfurt a M.

Pestalozzi-Strasse nr. 8.

☞ Ez ideig ennél nincs jobb! ☞

W. MAAGER-féle

cs. kir. kizár. szab. valódi tisztított

Csukamáj-olaj.

Wilhelm Maagertől Bécsben.

A legnagyobb orvosi tekintélyek által megvizsgált s könnyű emészthetőségeért gyermekeknek is különösen ajánlva rendkívényezett legtisztább, legjobb,*) természetes, s elismert leghatályosb szer: a mell s tüdőbajokban, görvély, foltok, daganatok, bőrkiütések, mirigybajok, gyengeség stb. ellen. Üvegje: 1 frt Bécsben a gyári rak-tárban: Wien, Heumarkt Nr. 3. ugyszinté az osztrák-magyar monarchia minden jó hírű gyógyszer-tárában s fű-szerkereskedésében.

☞ Debreczenben: Mihalovics I., Vecsey Viktor, Tamássy Károly, dr. Rotschnek Emil s Örvényi Ottó gyógyszerészeknél és Rickl J. A. fűszerkereskedéseiben.

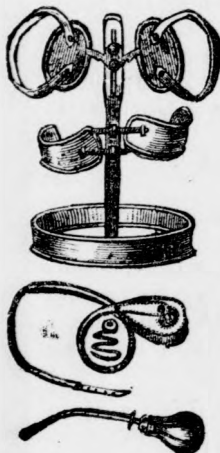
☞ *) Ujabb időben több czég háromszegletű palaczkokat tölt meg közönséges csukamáj-olajjal és a közönségnek valódi Maager-féle tisztított csukamáj-olajként elárusítani merészlik.

Ilyenmü rászedések kikerülése végett, kéretik csak azon palaczkokat valódi tisztított Maager-féle csukamáj-olajjal megtöltöttnek tekinteni, amely palaczkok czimképén, a zárkupakon és használati utasításon a „Maager“ név rajta áll. ☞

1-6

Sérvkötők

rugó nélkül.

A Ravoth tanár szerint s a rendes módon készült sérvkötők, mindenféle szerkezettel, felkötők, test és ködök kötők, fűzők, egyenesen tartók, onania és pollutio elleni javított bandageok, rugonyos angol görcs-ér elleni harisnyák, szem-ellenzők, szemkötők, ágytakarók, tyuszem-gyűrűk, fűrdőtükrök, kathe-ter, charpie, halhólyagok, respiratorok, mindenféle fecskendők, szoptató palaczkok, vizellő üvegek, francia férfi Kautsuk felső-rubák, mindenféle szilárd vagy lágy gumi készülékek, mindenféle gyógyászati és orthopedixi gépek en gros és en de-tail a legjutányosb árakon ajánlatnak

J. Odelga,

sérv-kötő gyárostól Bécsben,

Graben 29.

9-12